

“Regimurile trec. Abuzurile rămân.
Nu se schimbă decât profitorii” (Audruger)

Gazetă bilunară

Lumea românească

Anul IV (43) - 1999
Iulie

Director fondator:
Radu Ciuceanu

Preț: 2 000 lei

acum

editorial

Film și “concordie”

Săptămâna trecută pe unul din canalele cele mai vizionate de zeci de milioane de telespectatori din Franța s-a dat spre cunoaștere un film nu despre o țară sau un popor pierdut în jungla Amazoanelor sau prin deshișul pădurilor africane, fără localizare și cu nume fictiv, ci despre România de acum, nu despre România de altădată, nu despre România ceaușistă, ci din timpurile noastre. S-a dat cu înverșunare de 4 ori și la o oră de maximă audiență, apoi și pe un post român.

Ca unul care pricepe câte ceva din ce înseamnă economia unui program TV, repetirul m-a pus pe gânduri și, de ce să nu o scriu, m-a speriat.

Filmul, născut dintr-o coproducție franco-română, are un titlu incitant - *Fratele trădat* - și constituie nu numai un mare brânci dat adevărului istoric dar și o notă incalificabilă asupra celor care l-au gândit, executat și realizat.

Acțiunea se petrece în 1993 sub ochii noștri și nu în evul mediu când despre Vlad Tepeș, un biet principe muntean, învingătorul, totuși, al lui Mahomed al II-lea, El Fatih, cuceritorul Constantinopolului, s-a fabulat prin romane și studiori atâta, asemănându-l cu părintele vârcolacilor și al altor lighioane.

E drept că am învățat de la bolșevici că nu se surpă nici o scenă de teatru și nici o peliculă de film nu ia foc, indiferent cât de gogonată e minciuna și cât de complet e terfelit adevărul mai ales cel istoric.

Și fie vorba între noi, nici acum nu se prăbușește vreă coloană sau vreun rând de scaune la Camera sau la Senat când iau cuvântul și vorbesc despre țară și binele ei, triste figuri ale trecutului nostru apropiat sau mai îndepărtat.

Dar una e să-ți ataci adversarii politici în mod ignobil, trișând dreptatea cu aere de magnific justițiar, și alta este să arunci cu noroi în obrazul unui neam întreg chiar dacă el se numește românesc și se uită acum jur împrejur de unde-i va veni salvarea.

E un film de crasă calomnie, cu un scenariu scris de ageamii, și chiar și dragii noștri regizori din perioada dejistă sau ceaușistă care puneau la cale câte o abjecție de film cu adresă directă la bandiții din munte tot le mai acordau și lor pe lângă virtuțile de jefuitori sau violatori, foști exploatare înrăiți, ascunși în râpele munților sau în hățișul codrilor și câte o secvență unde măcar pentru viața lor se apărau cu înverșunare.

Aici acțiunea se plasează în 1993, deci după trei ani de când muriseră mii de oameni pentru libertate și un milion ieșise în stradă în București pentru adevăr.

Dar pe scenarist ca și pe producător, nu i-a interesat câtuși de puțin ce s-a petrecut atunci în decembrie ci ce-a urmat. Drumul sinuos al democrației plin de capcanele unui capitalism futi și adesea găunos. Nici măcar nu i-a interesat sau au ignorat cu rea credință faptul că încă din primăvara anului 1990 se schimbaseră complet uniforme la trupele M.I.

Dar ce nu face un regizor în mariaj cu un scenarist priceput când și se comandă să calomniezi o națiune și mai ales un popor, din întâmplare cel român.

A trecut ani de zile și încă nu mi-a dispărut gustul amar adunat de la două vizite în Europa. Prima, de altfel și prima mea ieșire în capitalism - și ghinionul a făcut să fie tocmai în Elveția, pentru ca șocul să fie la amplitudine maximă - cu prilejul unei invitații făcute Parlamentului român de către

Hunedoara, și pe cel mai mare rege al Ungariei, Matei Corvin. Oricum, am căzut pe gânduri și am felicitat guvernul maghiar pentru propaganda ce reușește s-o strecoare până în cele mai mici orașele ale Elveției.

Cinci ani de zile mai târziu, după ce infiripasem în Parlament legături de încredere reciprocă cu câțiva U.D.M.R.-iști, printre care citez și pe senatorul Frunda cu al cărui tată am petrecut *ani buni* la Gherla, primesc o invitație, pentru o vizită de curtoazie la Gyula, centru românesc în Ungaria, aflat în imediata apropiere a graniței. Gazdele, amabile, ne-au oferit două zile de contacte și drumeții în zonele populate de romani. Cu acest prilej, am avut o masă rotundă la care am participat exprimându-mi convingerea în fața camerelor de luat vederi că prea mult am avut o istorie comună scăldată deseori în suferințe, ca să nu înțelegem acum că patrimoniul spiritual ce-l deținem unii și alții, ne obligă la o geografie comună convertită în respect reciproc și acceptarea unui destin comun european.

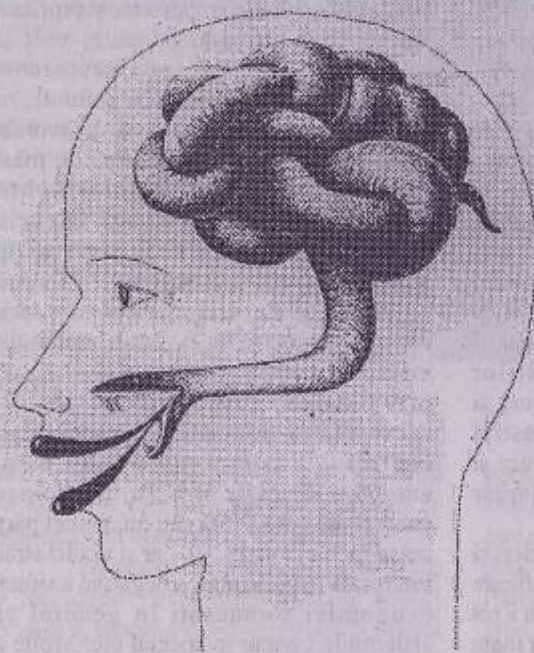
Seara, televiziunea maghiară a relatat succint conținutul întrevederilor. Nu vă imaginați însă că s-a strecurat măcar o silabă din ce-am spus eu și alții care venisem cu cele mai bune gânduri... Dimpotrivă, s-au dat secvențe din declarațiile imunde ale unei persoane care se pretindea de cetățenie română, Smaranda Enache și în care numai de pace și înțelegere nu se amintea. S-a mai cuplat ulterior și un individ care pretindea că i s-a alterat și deznaționalizat numele de către autoritățile române. Când, de către cine, n-a vrut să declare.

M-am întrebat, după ce s-a stins emisiunea, de ce glasurile noastre, eventual și chipurile noastre nu au plăcut la Budapesta.

Un an mai târziu am vizitat parlamentul maghiar și vicepreședintele lui mi-a mărturisit între patru ochi că trebuie să ne înțelegem cu orice preț. De atunci mă întreb cât de mare trebuie să fie prețul amicitiei mult dorite.

Recomandăm aceluiași cineastă realizarea unei alte coproducții franco-maghiară în care să se oglindească rolul “mărunt” al armatei regale române în 1919 când pe frumoasa clădire a Parlamentului maghiar flutura flamura roșie a revoluției. Ce s-ar fi petrecut atunci, cu această minunată țară dacă n-ar fi existat câteva mii de români care au stropit cu sângele lor apele Tisei, eliminând pe de harta Europei centrale primul stat bolșevic?

Radu Ciuceanu

Desen de Kudin Victor

un cetățean elvețian, dr. Wiss, care dorea să arate pe viu ce valoare are electoratul Cantoanelor în alegerile comunale dintr-un orașel (Brig). Am fost impresionat de atmosfera serioasă, chiar gravă, a candidaților. Ne-au amuzat, însă, programele electorale în concurență; unul chiar pune problema dacă patruzeii canini vor avea sau nu acces în piața centrală. E drept că elvețienii rezolvaseră de mult timp problemele cu care România era sau urma să se confrunte (sic!). Dar ce m-a mirat și uluit chiar, solicitându-mi-se un interviu de la un ziar central elvețian, pe lângă alte întrebări legate de ieșirea noastră din cercul roșu, a fost următoarea: de ce nu vă împăcați cu maghiarii, de ce îi asupriți? Am rămas perplex, fiindcă nu de mult timp se aflase, cu ocazia incidentelor din martie '90 de adevărata identitate a victimei de la Târgu Mureș. Ce să-i spun eu onorabilului ziarist helvet, că aproape 500 de ani românii majoritari ca populație în Transilvania au avut un regim de ghetou, tolerați în vatra lor milenară, că n-aveau dreptul de a purta arme, de a umbla călare, de a ocupa locuințe în orașe, de a deține mari proprietăți și castele, toate acestea, după ce românii dăduseră în secolul XV pe cel mai strălucit comandant antiotoman, Iancu de

1 Înstrăinarea
avuției
naționale

pag. 2

2 Nehotărâre
sau
neputință?

pag. 4

3 Diplomația
română în
Bucovina

pag. 6-7

4 Politici
culturale -
politici
de partid

pag. 8

5 Părintele
Iachint
al Putnei

pag. 9

6 Rodele
pământului

pag. 11

Nouă, românilor, ce ne rămâne de făcut? (Înstrăinarea economiei naționale)

Totul a început la scurt timp după constituirea primului guvern democrat al perioadei post decembriste condus de Petre Roman. Primele semne îngrijorătoare au apărut odată cu de-acum bine cunoscutele declarații și măsuri cărora la vremea respectivă prea puțini dintre noi le-au dat atenția cuvenită: industria românească este un morman de fier vechi, sistemul național de irigații nu va mai fi susținut de stat, vom prefera să importăm produse agricole dacă acestea vor fi mai ieftine decât cele indigene și altele.

La instigarea conștientă, dar nepedepsită nici până în zilele noastre, o serie de indivizi din tot spectrul politic, țărani cooperatori "îndrumați de pe margine" și personal al primăriilor au trecut fără discernământ să-și bată joc de propria muncă și avuție devastând complexe de creștere a păsărilor, hambare și grajduri, demolând construcții, împărțind prada după puteri, scandal și "autoritate". Am putea spune că atunci a început să se alegă praful de agoniseala și realizările de zeci de ani ale sectorului cooperatist, acțiunea dezvăluind și răbufnirea unor periculoase metehne ale comportamentului uman pe care le credeau "îngropate" pentru totdeauna: hoția, ura, răzbușnăria, înăvuierea necinstită, plăcerea destructivă, invidia prostească etc.

Degeaba regretăm acum atacul primitiv și devastator asupra avutului cooperatist și de stat din agricultură, căruia i-am adăugat ulterior și sectorul industrial!

Pătrunderea pe bază de tupeu, gălăgie și agresivitate a unor elemente compromise, indisciplinate în muncă, chiar parazitare, sau foști infractori de drept comun, în structuri F.S.N. și ulterior în conducerea sindicală pe diferite trepte a dereglat grav activitatea în economie, în conducerea unor ministere, centrale industriale, institute de cercetări, întreprinderi etc. Pe lângă incompetența profesională și lipsa de răspundere, acestea s-au remarcat cu deosebire pe linia unor măsuri dezastruoase: înlăturarea unor conducători capabili și impunerea altora docili și ușor influențabili, instaurarea unui climat de crasă indisciplină și de presiune, favorizarea elementelor mediocre, dar zgomotoase, apariția firmelor căpușe spre care și prin care s-au dirijat prioritar multe din activitățile profitabile ale unităților economice. Au proliferat rapid jaful, fraudele și corupția care au generat mai târziu fenomenul economiei subterane ce absoarbe acum între 30-40 la sută din resursele statului. "Legalizarea" blocajului financiar din multiple cauze și interese (incompetență, lipsă de răspundere, vid legislativ, indisciplină, nesancționarea drastică a vinovaților, clientelismul politic, absența controlului de specialitate și bancar etc. etc.) și incapacitatea soluționării acestui grav flagel au lovit și lovesc năprasnic în capacitatea statului de a asigura resursele materiale și de plată pentru fluidizarea activității economice și implicit ale protecției sociale. Această situație în loc să se înlăture măcar parțial a luat amploare constituind una din cauzele principale ale descreșterii economice accelerate și, ca urmare a imposibilității satisfacerii multora din nevoile stringente ale societății românești. Și convulsiile sociale își au una din cauze în existența blocajului financiar și a funcționării economiei subterane.

Statul român a intrat nepregătit, chiar precipitat și fără acoperire, stărnind

justificate nedumeriri și suspiciuni atunci când guvernul mai vechi sau mai noi au luat asemenea măsuri: liberalizarea prețurilor și a comerțului exterior, convertibilitatea internă și parțială și apoi totală a monedei naționale, în absența suportului unei economii performante și a unei rezerve valutare substanțiale, inexistența unui sistem bancar corespunzător (din punct de vedere al pregătirii profesionale și legislative, pentru efectuarea de operațiuni specifice economiei de piață, al capitalizării, precum și al exercitării sistematice și responsabile a urmăririi activității de către BANCA NAȚIONALĂ a ROMÂNIEI ș.a.), deprecierea galopantă a cursului monedei naționale de la 11 lei un dolar s-a făcut rapid saltul la 60 și apoi la 180 lei un dolar S.U.A. pentru a depăși în prezent cu peste 500 la sută raportul acestui curs preconizat de cele mai prestigioase instituții internaționale de cercetare și prognoză în domeniu. Chiar nu este nimeni vinovat pentru toate aceste aberații economice și decizii politico-legislative?

Ce să mai spunem despre instabilitatea legislativă, gravele curențe în calitatea actelor normative, care generează continuu nemulțumiri, derută și confuzie?

Una din problemele cheie pentru înfăptuirea reformei economice o constituie privatizarea. Înțelegerea teoretică și mai ales punerea în operă a acestei complexe și sensibile activități de maximă importanță pentru viitorul economiei românești, stâlp de susținere și garantare a independenței naționale și a suveranității de stat a provocat îndreptățite nedumeriri și profunde nemulțumiri. Cauza esențială a fost și este concepția faptică a acțiunii ce reduce în mod simplist rațiunea privatizării la vinderea cvasitotală a unităților economice din industrie, transporturi și telecomunicații, din turism și industria alimentară, inclusiv a unităților bancare și de asigurări cu capital integral sau majoritar de stat etc.

Evitarea transparenței în negocieri și absența controlului pre și post privatizare din partea Curții de Conturi, debitarea a tot felul de aprecieri și teorii aberante, dar toate defavorabile intereselor naționale (vânzarea pe zero lei, să vindem integral sau parțial (pe active) o unitate economică celui care dorește să cumpere când nu mai există alți concurenți, să le dăm pe ce le-om da numai să scăpăm de acest balast (!) și povară (!) economică etc.). Superficialitatea, incompetența, interesul personal, de grup sau de partid, lipsa de răspundere față de gestionarea eficientă a avuției naționale au produs și produc uriașe daune țării și poporului român ipotecându-ne viitorul. Este greu, dacă nu chiar imposibil de acceptat că aceeași industrie și agricultură, același turism și aceleași capacități de transport internațional (feroviar, fluvial-maritim, rutier și aerian) etc. care aduceau anual, în medie 11 miliarde de dolari, au devenit subit, obstacole de fond în asigurarea prosperității și dezvoltării durabile a României.

Această concepție stranie și păguboasă, emanație a prostiei românești sau reflectare a unor interese străine, care acționează metodic și tenace, este pe punctul de a cuceri economic și financiar țara noastră, transformând-o într-o colonie europeană de tip nou, post "Război rece", dărâmand fără milă, dar cu zâmbetul viclean pe buze, acest pilon al independenței și suveranității noastre de stat.

Nu poate să nu atragă atenția existența unor acțiuni și măsuri concertate din exterior și din interior care lucrează în acest scop.

Este suficient să ne gândim la cinci dintre căile folosite: 1. presiunea exercitată prin toate mijloacele (B.I.R.D. și F.M.I., mass-media cointerată, persoane influente și formațiuni politice etc.) pentru accelerarea nebunească a ritmului privatizării; 2. Condiționarea primirii de credite de satisfacerea acestui ritm al privatizării; 3. Lansarea versiunii cu privire la pericolul incapacității de plată a statului român, atât în rambursarea la termen a datoriei externe, cât și a necesităților în moneda națională pe plan intern; 4. Plasarea stranie și deseori în momente suspecte a categoriei de risc (rating) pentru România, mereu mai defavorabilă țării noastre; 5. atacul împotriva sistemului bancar românesc.

A acționându-se astfel în condițiile în care capitalul autohton era și este în curs de formare, deci incapabil în mod obiectiv să se implice hotărâtor în privatizarea miilor de unități economice și instituțiilor bancare, ofensiva antiromânească în acest sens devenea tot mai evidentă: achiziționarea la prețuri derizorii a celor mai importante și profitabile unități economice și bancare, voit sau nevoit, conștient sau nu, guvernării români au căzut în cursa întinsă cu abilitate, mai mult, au contribuit la această defavorabilă stare de lucruri prin adoptarea de măsuri care au lovit în capitalul autohton: impunerea unei fiscalități excesive, constrângeri bancare și financiare, lipsa sprijinului pentru întreprinderile mici și mijlocii, acceptarea restituirii părților sociale a căror însumare ar fi putut constitui un însemnat capital ce putea fi utilizat la privatizarea prin metoda MEBO, neexercitarea sistematică și responsabilă a controlului asupra sistemului bancar autohton de către B.N.R., participarea exacerbată conștientă sau nu, a unei părți a mass-mediei românești, dar și a celei străine interesată în prezentarea negativă a situației economiei românești în general și a sistemului bancar în special etc. Multe din aceste acțiuni sunt susceptibile de aprecieri ca având un caracter diversionist și de influențare negativă a factorilor de decizie din România.

Acest ansamblu de cauze, acțiuni și măsuri au condus implacabil la spolierea avuției naționale. Și mai grav, la înstrăinarea acesteia, ceea ce afectează într-o alarmantă măsură exercitarea pleneră de către statul român, indiferent de cine se va afla la guvernare - și pentru o lungă perioadă de timp, a suveranității și independenței, atât din punct de vedere economic, cât și politic. Consecințele de maximă gravitate vor constitui obstacole greu de trecut de poporul și statul român. Iar costurile vor fi uriașe, ca și eforturile și sacrificiile ce vor trebui făcute.

Iată urmările greșelilor din perioada post-revoluționară și nu mai puțin ale actualei coaliții aflate la putere, tot datorită prostiei și credulității funciare românești.

Așa am ajuns ca astăzi să înstrăinăm pe nimic ramuri și sectoare întregi ale economiei naționale, plămădită în zeci de ani, cu mari privațiuni și eforturi de întreg poporul român. După compromiterea unor importante bănci autohtone (BANCOREX, cea mai reprezentativă până în 1989, Albina, Bankoep, Dacia Felix, Credit Bank etc.),

altele se află în colimatorul celor ce lucrează cu sârg la împingerea românilor în brațele pofticioase și devoratoare ale băncilor străine.

Industria cimentului, una din cele mai rentabile și cu desfacere sigură pe piața externă a fost înstrăinată în proporție de 97 la sută capitalului francez. Ca un fapt de referință amintesc că în anii 1975-1976 un mare om de afaceri din Orient își manifestase, față de autorul acestor rânduri, dorința de a cumpăra întreaga producție de ciment a României pentru o perioadă de cinci ani!

ROMTELECOM-ul, care deținea monopolul în țara noastră a fost "privatizat" de către statul grec! Banca Română de Dezvoltare, Banc Post și BANCOREX (B.R.C.E.) au fost înstrăinate sau vor fi în acest an. Urmează BANCA AGRICOLĂ și B.C.R., adică cele mai mari bănci și apoi celelalte. Statutul Băncii "ION ȚIRIAC" este cunoscut.

Flota maritimă și fluvială românească, inclusiv cea de pescuit oceanic, cu o capacitate de transport care o clasa pe locul 3-4 din Europa, a devenit aproape o amintire, alegându-se praful de ea (privatizată pe nimic, închiriată la unele firme dubioase și fără pondere ceea ce a făcut ca o mare parte să fie sechestrată prin străinătate pentru datorii neonorate sau vândută ca fier vechi etc.) Nu au scăpat privatizării nici șantierele de construcții navale, care vor deveni tot mai puțin românești. Industria chimică și petrochimică se află în proces de înstrăinare, ca și cea siderurgică, de automobile și autoturisme de teren; industria de tractoare, mașini agricole și autocamioane a fost adusă în stare de faliment pentru a fi ulterior achiziționată de străini pe sume derizorii, așa cum s-a întâmplat cu I.M.G.B. - nu de cele mai mari întreprinderi de profil din Europa, ca și S.I.D.E.X. de altfel - și cu TEPRO din IAȘI sau cum se insistă acum în mod suspect în cazul COMTIM etc. Singurul producător de zinc și plumb - SOMETRA - a devenit proprietatea unui holding grecesc, iar PETROMIDIA, cea mai mare și bine plasată rafinărie din România, va ajunge și ea pe mâini străine. O soartă asemănătoare au sau o vor avea și alte unități reprezentative românești: ALROM, PROGRESUL-BRĂILA, SIDERCA (CĂLĂRAȘI), CLUJANA, ROMAN, FAUR, URBIS, ROCAR, TIMPURI NOI, RULMENTUL (BRAȘOV-BĂRLAD-ALEXANDRIA), ELECTROPUTERE, VAGONUL-ARAD, POIANA BRAȘOV, TAROM, ARO, VEGA, RAFO, etc. etc.

Cum mineritul a fost "pus pe butuci", majoritatea complexelor agricole au fost desființate sau "privatizate", industria mobilei, încălțăminte, confecțiilor și textilei - care aveau o importantă pondere în exportul românesc, turismul, etc. devin tot mai puțin românești, opinia publică din țara noastră se întreabă cu justificată indignare: nouă, românilor și statului român, ce ne mai rămâne? De ce înstrăinăm aproape totul, pe prețuri de nimic, inclusiv sectoare strategice de interes național? Ne-am prostit într-un asemenea hal sau ne-a luat DUMNEZEU mințile? Căci una este privatizarea ca necesitate făcută în mod profesionist și responsabil în interes reciproc cu parteneri străini și alta este înstrăinarea haotică, păgubitoare în prezent și mai ales în perspectivă.

Mircea Manea

O carte pentru adevăr - "Rezistența armată din Bucovina"

În contextul invaziei de vești proaste din România, iată una care ne-ar putea încuraja să credem că sămânța dragostei de adevăr n-a pierit cu totul din patria noastră. Sub egida Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, prin strădania autorilor Adrian Brișcă și Radu Ciuceanu a apărut la finele anului trecut primul volum dintr-o serie conținând documente referitoare la mișcarea antisovietică și anticomunistă a principalelor grupuri de partizani din Nordul Bucovinei, în perioada 1944-1950. Dacă accesul la adevărul despre revoluția anticomunistă din Decembrie 1989 ne este deocamdată interzis de nomenclatura postcomunistă, să ne bucurăm că, măcar, în sfârșit, aflăm lucruri care ni s-au ascuns atâta vreme, privind istoria contemporană reală a României. Copii fiind, îi vom fi auzit pe părinții noștri vorbind câteodată în șoaptă despre partizanii adăpostiți în munții Făgărașului sau aiurea. Considerăm de aceea deosebit de meritorii eforturile lui Adrian Brișcă, în special, de a scotoci documentele aflate în Arhiva Ministerului Apărării Naționale din București și Pitești, ale SRI, ale Bibliotecii Academiei, în presa centrală și locală a timpului, precum și de a colecta informații de la supraviețuitori, deplasându-se din sat în sat, întrebând din om în om, pentru a-i localiza pe cei rămași în viață. Cele mai multe documente constau din declarații de anchetă ale partizanilor prinși și aduși în instanță sau ale persoanelor cu care aceștia au intrat în contact, apoi rapoarte ale autorităților opresive, procese-verbale luate de miliție, diferite acte emise în procesul de capturare a celor vânați cu orice preț.

Alcătuind prin respectarea tuturor rigorilor științifice, acest prim volum ne introduce în detaliile organizării, instruirii și luptei câtorva grupuri de partizani din Nodul Bucovinei, cum ar fi: grupul condus de Vladimir Macoveiciuc, cel condus de Ovidiu Găină, grupul condus de Petre Marușiac, de Constantin Cenușă, Gavril Vatamaniuc, Grigore Sandu. Un succint, dar lămuritor *Cuvânt înainte* semnat de Radu Ciuceanu plasează fenomenul analizat în contextul istoric mai larg de la sfârșitul celui de al doilea război mondial. Câteva accente se cer relevate. Se subliniază răspunderea ce au purtat-o Churchill și Roosevelt în sacrificarea a 120 milioane de suflete din Europa Centrală Răsăriteană, condamnate la sclavia comunistă. Prin aceasta, cei doi lideri ai lumii civilizate încălcă principiile generoase formulate de ei înșiși în Charta Atlanticului, în august 1941. Discursul rostit de Churchill la Pulton (Missouri) la 5 martie 1946 a fost, de altfel, o recunoaștere a gravei erori și un semnal de alarmă care marca începutul erei războiului rece. "A sosit momentul, conchide prof. Ciuceanu, ca popoarele american și englez să cunoască adevărul, consecințele marilor greșeli săvârșite de conducătorii lor de atunci." Autorul marchează momentele cheie ale procesului de comunizare forțată a țărilor aservite de URSS. Partidele istorice sunt anihilate, clasa politică este intermișată, Regele Mihai este alungat din țara lui, teroarea ia locul legii. Jaful economic se concretizează în trenurile ticsite de bunuri care se scurg spre URSS. Cuvântul introductiv subliniază că sovieticii au furat

România de produse valorând 5 miliarde de dolari USA, în locul celor 300 de milioane impuse prin armistițiu.

La 30 august 1948 ia ființă Securitatea, iar la 23 ianuarie 1949 - Miliția, temutele instrumente ale statului totalitar. Începând de atunci, comuniștii români, marionete ale lui Stalin și agenții NKVD-ului trimiși să le dea o mână de ajutor frățesc au lichidat brutal statul de drept, au ucis pe cei mai mulți dintre reprezentanții lui oficiali. Astăzi după ce o revoluție anticomunistă a avut loc, urmașii criminalei stirpe nu numai că nu înfunda pușcăriile dar, culmea nerușinării, au umplut Parlamentul, "ne fac legi și ne pun biruri", deghizați în capitaliști ad-hoc.

Poporul român n-a acceptat fără cârtire molima comunistă. Mișcarea de partizani s-a manifestat mai ales acolo unde abuzurile sovieticilor au fost mai mari, adică în Țările Baltice, Ucraina Apuseană, în România pe o perioadă destul de întinsă: 1944-1960. Partizanii au acționat în Obcinele Bucovinei, Munții Banatului, Apuseni, Vrancei, Făgărașului, în Munții Neamțului, în Pădurea Babadagului, în Deltă. Aceste nuclee de rezistență națională au fost rând pe rând lichidate de către Securitatea română în colaborare cu agenții NKVD-ului.

Vânătoarea de partizani, organizată de Securitate este manifestarea luptei românilor, subliniază Adrian Brișcă în densul său studiu introductiv. Ceea ce s-a întâmplat cu 50 de ani în urmă va constitui însăși esența "dictaturii proletarietului", profund antinațională și antiumană. Iată de ce, adăugăm noi, nu ne vom putea despărți cu adevărat de acea dictatură a ororii, dacă nu vom denunța puterea ocultă a Securității, astăzi încă atât de activă. România se află încă sub regimul de "auto-ocupație", concept excelent definit de Sorin Alexandrescu. Confuziile și felurile diversivite stărnite mereu de atotputernica instituție au ca unic scop întunecarea fragilei memorii populare și menținerea puterii în sfera aceleiași nomenclaturi. Așa se face că punctul 8 al Proclamației de la Timișoara nu a fost și nu este aplicat, despre misterele lui decembrie '89 nu se vorbește mai deloc. Ștergerea urmelor este o obsesie a unei mari majorități a politicienilor români de azi care refuză să se pocăiască. Poate or crede că proiectata Catedrală a Neamului i-o spăla, implicit, și de păcate. Torționarul continuă să dețină poziții cheie în cadrul structurilor politice românești și, ceea ce e grotesc, fascinația satanismului torționar asupra victimelor continuă să fie un fenomen extins în România.

Cartea pe care o analizăm, deși este despre hăituire și durere, pare reconfortantă,

pentru că ne dă măcar iluzia că nu este totul pierdut pentru români. Iată, - mi-am zis, românii n-au fost din totdeauna îngenuncheați, cum par astăzi! S-au ridicat dintre ei oameni semeți, dându-și viața pentru o idee.

Vladimir Macoveiciuc, decorat de români și de nemți pentru bravură militară este o figură ce domină această carte. Adrian Brișcă localizează zona luptelor de

războiului. Lui Mihai Surugiu, membru al grupului, îi atrage atenția: "Dacă ai de gând să mă trădezi, să-mi spui, căci banii Satanei nu sunt mai buni decât ai mei. Dacă îi vei găsi mai buni pe ai Satanei, pedeapsa va fi capitală" (p. 186) și continuă: "Pe vânzători îi pedepsesc cum se cuvine celor ce-și vând sufletul lor pentru bani". Profetice cuvinte, dacă ne gândim că întreaga epocă ce a urmat de atunci încoace în România a fost marcată de o vânzare în devălmășie a sufletelor pentru privilegii. Vladimir Macoveiciuc a murit prin trădare, se înțelege, prin bunăvoința unui colaboraționist, dintre mulții care începuseră să-și facă apariția încă de atunci. N-a putut scăpa din cea de a patra capcană întinsă de șeful postului de jandarmi din Vicovu de Jos, care până atunci îi fusese fidel informator. Rănit la picior, se împușcă la 8 iulie 1946, ca să nu cadă viu în mâna iudeilor. Judecați de două ori în lipsă, în 1946 și 1947, partizanii grupului său au fost prinși rând pe rând, judecați din nou în 1950 și condamnați cu brutalitatea cunoscută criminalului regim.

Iată și o mostră a limbajului de lemn tipic comportamentului colaboraționist, multiplicat de-a lungul anilor la scară națională: "S-a stat zi și noapte la dispoziția Comandamentului sovietic, dând informații despre ceea ce ni se cerea, reușind să inspirăm încrederea noastră unei colaborări pentru satisfacerea interesului Statului Român și al armatei sovietice." (p. 160). Am citat dintr-un raport al Poliției și Biroului de Siguranță din Câmpulung, datat 18 Noiembrie 1944. Oportunismul infestază chiar și pe foștii partizani care încearcă să se spele de păcate în fața noului regim. Chemat la interogatoriu, Traian Ursache, funcționar, absolvent al Școlii Superioare de Comerț, din Cernăuți, glăsuiește ca un veteran activist al zilelor noastre. Atitudinea lui lamentabilă pare un preludiv al mârșavei trădări de mai târziu a intelectualilor români. Ursache menționează că l-a cunoscut "din păcate" pe Macoveiciuc și se minunează că a căzut beleaua tocmai pe el, un cadru de nădejde: "Lucram conștient numai pe linia trasată de PMR. (...) În al doilea rând, vinovați de suferințele poporului sunt burghezii, moșierii și cluca lor anglo-americană care ne distrus țara iar pe noi ne-au ținut o viață întregă în întuneric. Popor nevinovat care nu știe pentru ce luptă. Abia astăzi ne-am luminat, când am putut și noi să citim cărți și broșuri cu învățăturile și doctrinele marxist-leninist-staliniste". (p. 266)

Declarația lui Traian Ursache, datată 24 mai 1949, se situează la începutul tunelului care l-am străbătut timp de o jumătate de secol, scindându-ne ființa între ideologia monolitică a partidului adevărul ascuns, nerostit. Nerostind adevărul atâta vreme, mincinoasa ideologie impusă ne-a devenit însăși tragică. Din această tragică morfoză nu se poate ieși decât într-un singur fel: prin adevăr. Rezistența Armată din Bucovina este o carte care se înscrie în această dramatică înclăștare pentru adevăr, pentru ieșirea din mistificare.

(Articol apărut în publicația "Lumea liberă", nr. 549 din 10 aprilie 1999, New York)

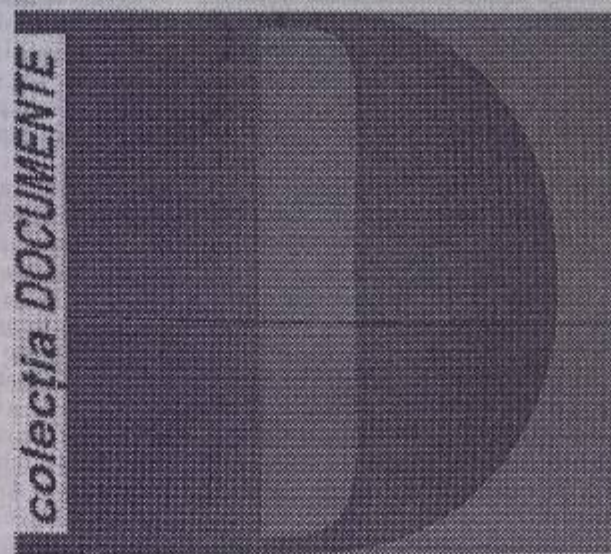
Silvia Udrea

INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI

REZISTENȚA
ARMATA DIN BUCOVINA

1944-1950

vol. I

1998

partizani din Nordul Bucovinei de-a lungul Obcinei Mari, pe o fâșie de teren muntos de circa 80 de km., zonă de codri masivi ce despărțeau frontul german de cel sovietic. Partizanii au atacat patrulile sovietice, au ajutat sătenilor să se refugieze din calea invaziei dușmanului. Unul dintre atacurile antisovietice mai importante ale grupului, descris în mai multe declarații, este cel din Poiana Hacıungului, din 20 iunie 1944, când au căzut 7 ofițeri sovietici și circa 50-60 de soldați.

Limbajul țărănesc, neprefăcut, al declarațiilor partizanilor contrastează cu cel de lemn, binecunoscut al oficialităților. În majoritatea declarațiilor țăranilor bucovineni ne întâlnim cu o lume încă neperversită de stereotipiile ideologiei bolșevice. Țăranii aceia erau încă oameni întregi, cu simțul demnității și al libertății. Iată cum motivează Macoveiciuc acțiunile sale: "Văzând că nu este de glumă, pentru că cârlanul de Molotov s-a compromis față de guvernul lui și întreaga lume, am fost nevoiți să ne luăm valea, parte prin codri, iar parte i-au deportat rușii. (...) Ordinul cârlanului de Molotov nu a fost nimic altceva decât o mască pentru poporul român, însă Armata Roșie și-a bătut joc de ogorul nostru, maltratând fetele, femeile etc." (p. 148). Macoveiciuc are multe în comun cu figurile legendare ale haiducilor. Din declarația lui Mihai Surugiu rezultă, de pildă, că Macoveiciuc a împărțit săracilor o sută de milioane lei primiți de la nemți. Vânzarea de frate o pedepsește după legile aspre ale

Nehotărâre sau neputință?

"Dacă prietenul tău te înșală o dată, e vina lui. Dacă te înșală de două ori, e vina ta: n-ai mai fi trebuit să fie pentru tine un prieten".

Încă nu s-au stins ecourile ultimelor sondaje de opinie din luna iunie, care în mod decisiv au evidențiat cel puțin un fapt: aproape jumătate din electoratul românesc e lipsit de voința unei decizii. Nu ne vom referi la febra produsă în lumea partidelor și cele de la putere și cele din opoziție, unde s-a declanșat un preludiv electoral de toate tonurile, de la justificări și asigurări de recăștigare a procentelor, în lumea puterii, până la sfaturi de înțeleaptă calmare a unor prea grăbite satisfacții, cu pierdere de energie și nerv, în lumea opoziției.

Ne interesează fenomenul în sine al nehotărârii, constată așa de expresiv. Va trebui atunci să constatăm, cel puțin trei motivații majore:

1. Că aceasta se datorește unui efect de reflux, produs în lumea celor care au avut opțiunile cele mai ferme, ce se evaluau până la fanatism, pentru una sau alta din cele două guvernări. Autorii fenomenului "Piața Universității" s-au împuținat în fața evidențelor, iar cei care așa de ușuratic au dat voturile aproape mecanic, după primii doi ani de guvernare F.S.N. ani de înfricoșată betegire a economiei românești, și-au pierdut încrederea într-o tranziție protejată. *Elementul pasional s-a prăbușit în fața evidențelor*: lipsa de ritm a transformărilor pe de o parte, imensa cacialma a contractului cu România, pe de alta. Corupție din plin la început, relansată apoi la nivel de jaf.

2. Aceeași panoramă schițată mai sus, îi determină pe cei care cu o conștiință civică mai dezvoltată, la o atitudine de adevărată "scârbă" - termen valabil și de jos în sus - la dorința de a nu fi complici la comedia politică ce se joacă în defavoarea țării, cu adevărat protest al abținerii.

3. Cea de a treia racilă care a măcinat voința electoratului, este evident lipsa unei clase politice de calitate, care prin capacitatea intelectuală și managerială, dacă nu chiar prin arta mânării actului politic, să dovedească zi cu zi, că organismele politice ale statului: guvernare sau parlament sau chiar președinte, funcționează firesc, adică creator și administrativ eficient, sănătos, adică fără umbra corupției și a interesului personal. Desigur există și excepții, dar ele sunt izolate și dispar în optica de ansamblu, iar travaliul cât de sincer și constructiv ar

rămâne izolat și neperceptiv.

Dar cum să nu fie atacat de... de opinie electoratul atunci când scena acestor 10 ani de democrație i-a pus în față:

- velleitarii octogenari, amintind de eroii lui Caragiale, preocupați cu ferocitate de recuperarea unor bunuri pierdute și cucerirea altora cu o lăcomie debordantă, până la actul de rapt comis pe față; (câtă dreptate avea Balzac spunând în *Comedia umană*: "Nu este oare cea mai mare nenorocire pentru un partid să fie reprezentat numai de moșnegi, cu atât mai mult cu cât chiar ideologia lui este socotită ruginită");

- o falangă de mai tineri, mai bine dotați cu meșteșugul politicului (doar îl învățaseră la a doua generație de comuniști), dar nehotărâți la căpătuire materială cu ajutorul politicului, oricum și prin orice mijloace, inclusiv acelea ale unor pase de la stânga la centru sau dreapta, cu voință de permanenți participanți la coaliții de guvernare, pe care să le poată șantaja în orice fază a guvernării;

- sau o întreagă categorie de politicieni cu studiile politice făcute la școlile comunismului sau chiar ale securității și anexelor ei, presărați pe întreaga suprafață a eșichierului politic, mai exact spus, în toate partidele, dar cu toate vechile moravuri rămase.

- enumerarea ar putea continua încă mult, dar ne oprim la o ultimă categorie cea pe care am numi-o *zona gri*, cenușa acestui peisaj politic, adică acei care fără nici o vocație pentru viața politică, s-au trezit - nu fără și propria voință - angajați în ea, pe diferite poziții politice, de la consilier comunal, până chiar la ministru, prin anumite conjuncturi favorabile, dar nu fără a fi avut și atracția unor avantaje materiale. Nu putem să nu cităm aici unii cercetători științifici extrași din somnul institutelor în care moțiau și ajunși pe poziții de maximă responsabilitate.

Toate aceste cauze și multe altele, au contribuit la năucirea omului de rând cu un singur drept în această societate, dominată de non-valori și prădălnici: dreptul *democratic!!!* de a-și exercita opțiunea politică și aceasta când la întreaga panoramă se adaugă și jocul de lumini și umbre, pe care îl fac toate categoriile mass-mediei, indigene sau din exterior. Să recunoaștem că hotărârea rămânerei acasă, la ziua manifestării acestui drept fantomă, este cel puțin o atitudine

cinstită cu sine însuși.

Dar nu putem încuraja în totul această hotărâre, pentru că suntem oameni i cetății și avem responsabilitatea de a ne implica - termenul civism ar trebui ordonat ca o parolă, - cu atât mai mult cu cât resimțind această debusolare, trebuie să intuim că dincolo de ea ne pândește pericolul unei căderi libere, până la "Finis Romaniae". Pentru aceasta noi considerăm că în perspectiva viitoarelor alegeri:

a) tocmai prezența la urne în mod covârșitor, va obliga pe câștigători să simtă responsabilitatea mandatului ce îl primesc, să-i oblige moral până la sentimentul culpei care însemna înșelarea acestei voințe;

b) Dezbateră politică a acestor viitoare alegeri, nu mai trebuie să aparțină numai spectacolului politic ce fiecare din partidele protagoniste ne-o pregătește; dezbateră politică trebuie în principal să ne aparțină, să ne implice, nu într-o obsesie colectivă, ci într-o manifestare clară de civism înțelept. Conștiința civică manifestată în limitele bunului simț, trebuie să devină centrul de greutate care să asigure echilibrul verticalității acestui "Hopa Mitică" care este jocul iresponsabil politicianist, jucat până azi - desigur ne referim la un civism de tip anglo-saxon, în care *dezbateră* înseamnă opinie exprimată și confruntată cu cea a celui de alături, pentru ca să câștige cel mai bun. Odată măcar să renunțăm la ațâțarea noastră latină, pentru ca împreună să simțim responsabilitatea hotărârii. La un loc trebuie să alegem grăul din neghină, și greu cum este, dar numai așa avem dreptul să sperăm la "pâinea noastră cea de toate zilele". Și pentru a deschide dezbateră ar trebui să spunem că tot ce am afirmat mai sus despre comportarea civică, nu are nimic de a face sau mai degrabă refuză contrafacerea de firme viclene de tipul lup îmbrăcat în oaie ca "Alianța civică" și multe civisme înscrise până azi în circuitul subteran politic.

Iar această atitudine civică socotim că e la îndemâna oricui, începând încă de azi. Ea constă în schimbarea de concepție că de la politic ne poate veni un ajutor, o înlesnire bunăstării noastre, sau a destinului economic al fiecăruia în parte. Asemenea gândire reprezintă sechele ale celor 50 de ani de viață comunitară și fără destin cu care hârnicia, ingeniozitatea, spiritul întreprinzător și creator românesc s-au confruntat. Civism în înțelesul nostru

însemnează simțirea satisfăcută de a fi o parte cât de mică creatoare de bunuri materiale, spirituale sau de serviciu în slujba cetății. Trebuie renunțat mai ales la gândirea îmbogățirii rapide și prin orice mijloace și mai ales cu ajutorul politicii - politicul trebuie adus a fi o categorie aristocratică, ceea ce înseamnă desprindere de pervertirea economicului și de destoinicie creatoare în slujba binelui public. Cât este de posibil, mai ales în lumea economiei de piață, vedem în fiecare zi la alții unde ștampila de democrație este considerată autentică. Noi să ne facem mica noastră datorie civică.

Dacă deci se va munci cu hârnicie și chibzuință, întru apărarea acestei atitudini civice de început esențial, va trebui să mergem la vot în alegerile ce vin, să alegem cu discernământ și *sine ira et studio*, dar mai ales să controlăm însă cîn primele zile postelectorale îndeplinirea programelor și baremurilor politice care au fost angajate și la a căror construcție am participat prin dezbateră, sancționarea abaterii de la acest pact nescris, trebuie să se producă imediat, cu toate mijloacele: adunări, manifestații și greve pentru a marca realitatea controlului.

Mai ales va trebui să fim atenți și rezistența la aceste programe în care am crezut și le-am acceptat, indiferent dacă ele vin din interior sau din afara țării, pentru că nu mai trebuie să uităm că în toți acești 10 ani post-revoluționari am fost vânați și ni s-au schimbat direcțiile de sănătoasă dezvoltare și dinăuntru și din afară. Și am ajuns săraci lipiți pământului. Mi se par definatorii vorbele lui Chesterson spuse încă la începutul acestui secol: "săracii au fost rebeli, dar niciodată anarhiști, ei au interes ca nimeni alții să existe un guvern stabil. Săracul are o rădăcină bine înfiptă în pământul țării. Bogatul nu o are, el poate pleca oricând cu yahtul în Noua Guinee".

Cu credința că fiecare din noi poate fi un mic Cato, trebuie să nu încetăm să credem și să se manifestăm prin participare la asanarea jocului politic și respectul față de alegătorii politicienilor. Mass-media are obligația să se conecteze la vibrația acestei voințe și conștiințe vii și să o reflecte cu susținere și talent. Este momentul când primejdiile și capcanele sunt prea mari, pentru a nu urma exemplul alegătorului român, de etnie maghiară.

Radu Cioroianu

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului vă propune:

Începuturile mișcării de rezistență în România. 11 aprilie 1945-31 mai 1946, vol. I

Autori: Radu Ciuceanu, Octavian Roske, Cristian Troncotă
Notă asupra ediției: Cristian Troncotă

Lucrarea de față fructifică rezultatele unei teme de cercetare începută în cadrul INST încă din 1993, cu privire la primele grupuri din Mișcarea Națională de Rezistență. Acest prim volum conține documente operative emise de Serviciul Special de Informații, Secția a II-a Informații din Marele Stat Major și Direcția Generală a Siguranței în perioada aprilie 1945 - mai 1946.

Majoritatea documentelor sunt inedite și provin din fondul documentar al Arhivelor Serviciului Român de Informații.

214 pag.; 17 x 84 cm;
22 000 lei;
ISBN 973-0-00-722-5

Misiunile lui A.I. Vâșinski în România

(Din istoria relațiilor româno-sovietice, 1944-1946).
Documente secrete

Colegiul de redacție al ediției române: Radu Ciuceanu (responsabil), Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Vitalie Văratec

Volumul pune la îndemâna specialiștilor și a marelui public 110 documente din arhivele sovietice privind cele trei vizite ale lui A.I. Vâșinski în România. Documentele se referă la acțiuni cu caracter politic, militar și "cekist" executate pe teritoriul României în anii 1944-1946. Având un caracter secret și strict secret documentele provin din fondurile secretariatelor Comisariatului Poporului pentru Afaceri Străine, aflate în păstrarea Arhivei Politicii Externe a Federației Ruse și Arhivei de Stat a Federației Ruse.

272 pag.; 17 x 24 cm;
18 000 lei
ISBN 973-0-00467-6

Se pot procura de la sediul INST:
Str. Arhitect Grigore Cerchez nr.16, București, sect. I

Puncte de vedere

Albanezii rugați, sârbii masacrați!
Efectele negative ale discriminării pozitive

Evoluția situației din provincia Kosovo a Republicii Serbia confirmă ceea ce mulți oameni politici, ziariști, comentatori de radio și televiziune etc. prevedeau a se întâmpla după încetarea conflictului militar.

Statele membre ale NATO culeg acum frunțele otrăvite ale livezii U.C.K. pe care cu atâta dragoste propagandistică interesată au sădit-o și ajutat-o să ajungă la "maturitate".

De ani de zile, principalele state din NATO care au urmărit în mod suspect dezintegrarea RF Iugoslavia, aliat loial al Occidentului între anii 1948-1990, au identificat elementele cele mai fanatice din rândul minorităților albaneze, mulți foști infractori de drept comun, chiar mercenari, pe care cu complicitatea micii Albanii, i-au echipat militarmente, i-au înarmat corespunzător, i-au instruit în tabere speciale și apoi i-au introdus în provincia Kosovo unde au acționat, chipurile, sub falsă înfățișare a unei "Armate de Eliberare Națională".

Ținând la sânul-i generos un asemenea șarpe veninos, U.C.K., a întreprins numeroase atacuri armate împotriva unităților militare și de poliție precum și împotriva populației sârbe, producând numeroase victime și importante distrugerii materiale. În mod firesc, autoritățile statale sârbe au replicat, depășind uneori măsura. Așa

s-a exacerbât ura reciprocă influențând direct starea de spirit și comportamentul populației majoritare albaneze ca și al minorității sârbe și de altă naționalitate.

În propaganda occidentală a avut grijă să prezinte U.C.K. într-o lumină favorabilă - deși conduita acesteia venea în contradicție cu reglementările internaționale în materie - respectiv statul sârb ca unic răspunzător și autor al unui imaginar genocid, al pretensei purificării etnice, al așa-zisei asuprii etc.

Acesta a fost contextul devenit pretext al declanșării agresiunii armate, la 24 martie a.c., împotriva Iugoslaviei, prioritar în contra Republicii Serbia.

Pe parcursul celor 79 de zile ale agresiunii armate împotriva Iugoslaviei, stat suveran și independent, membru al familiei ONU, aceleași cercuri interesate, aceeași propagandă occidentală - și nu numai - direcționată frapant pro UCK (pro minoritatea albaneză) și antisârbă, au persistat în dezinformarea opiniei publice mondiale. Erau prezentate știri și imagini "bestiale" care aveau drept autor întotdeauna regimul Miloșevici (armată, poliție, unități paramilitare etc.) iar victimele au fost mereu albanezi din Kosovo.

Această deliberată diversiune a încurajat partea albaneză, care se considera și se consideră îndreptățită

să acționeze prin intermediul U.C.K. după bunul plac, simțindu-se protejată de NATO.

Și ceea ce era inevitabil s-a produs, iar discriminarea voit pozitivă și-a făcut efectul. În timp ce unităților militare și de poliție sârbe li s-au acordat imperativ numai câteva zile pentru a părăsi provincia Kosovo, formațiunile U.C.K. tratate ca partener privilegiat au primit un bonus de 90 de zile (?!), în trei etape, pentru demilitarizarea și depunerea armamentului.

Urmarea a fost și este îngrozitoare. Ca niște hiene înfometate, membrii U.C.K. conduși de niște indivizi dominați obsesiv de instincte animalice, s-au năpustit fără nici o remușcare și simț de răspundere umană asupra populației sârbe trăitoare în Kosovo. Au ucis fără milă sute de persoane nevinovate (bătrâni, femei, tineri), au prădat bunurile populației sârbe, au incendiat și distrus sălbatic locuințe, magazine, lăcașuri de cult, școli etc., au violat femei și fete, au instituit un climat de frică și panică pentru a determina un adevărat exod al sârbilor din propria țară în alte zone mai sigure din Republică și din statul federal Muntenegru. Nici populația țigănească nu a fost cruțată. Scăpați din lesă, câinii turbați din U.C.K. s-au comportat și se comportă ca niște oameni primitivi, sub oblăduirea complice sau neputincioasă a forțelor

internaționale de pace KFOR.

Acum întreaga opinie publică internațională este oripilată de ceea ce se întâmplă în Kosovo. Posturi de radio și TV, corespondenți de presă și alți martori oculari, inclusiv o parte din componenții KFOR realizează care este realitatea în teren și care este adevăratul chip al U.C.K.: bestii dezlănțuite, hrănite cu substanța otrăvitoare a urii și răzbunării, liderii care se suprimă reciproc în lupta fratricidă pentru șefie, comportament terorist indubitabil.

Așa se întâmplă întotdeauna și pretutindeni când se operează deliberat cu măsuri diferite și cu idei fixe: buni numai albanezii, răi numai sârbii (liderii politici, armată, populație etc.).

Iată de ce ONU, Uniunea Europeană, NATO, OSCE, toate celelalte organizații și organisme internaționale, opinia publică mondială, trebuie să intervină hotărât pentru a chema la ordine pe liderii UCK și componenții acestei formațiuni militare, a determina forțele KFOR să-și facă datoria fără părtinire și a pune capăt dezmățului terorist din provincie. Este imperios necesar să se tragă rapid învățămintele cuvenite din erorile comise pentru că altfel răul se va extinde cu consecințe dintre cele mai dureroase.

Mircea Manea

Românii din Iugoslavia -
o minoritate nerecunoscută?

Războiul din Iugoslavia a suscitât o serie de intervenții internaționale de la cele militare, la luări de poziție umanitare. În acest timp diplomația Statul român a pendulat între a rămâne un bun vecin și a se situa pe pozițiile adoptate de comunitatea internațională. Această situație i-a implicat direct pe românii din Voivodina, minoritate a Iugoslaviei care până la război se bucura de drepturi și pe cei din nord-estul Serbiei și Valea Timocului, vlahi/români, o minoritate de care nu s-a prea ținut seama în nici o perioadă a relațiilor româno-iugoslave.

Urmările unui război sunt simțite mai acut de minoritari, cazul iugoslav fiind evident, iar acest război devastator al sfârșitului de mileniu a fost tocmai un război al minorităților, pentru drepturile cărora s-au aruncat sute de tone de bombe și s-au scris tot atâtea tone de maculatură a cărei utilitate a fost pusă sub semnul întrebării. Sfârșitul războiului a adus surprize, factorul aleatoriu dovedindu-se mai puternic decât toate predicțiile și strategiile

realizate pe computer. Noutatea constă tocmai în implicarea unei puteri ținute de o parte de sărăcie, Rusia.

Prezența rusească în pacificarea conflictelor etnice din Kosovo a apărut ca principalul factor impredictibil, acceptat de nevoie, dar ea revigorează nu doar un factor de putere aproape anihilat de economic, ci și rolul unei comunități internaționale ale cărei reacții au fost așezate în umbră de raidurile aeriene ale Alianței nord-atlantice. S-a trezit parcă inutil, ONU, careia i se redă rolul de mediator internațional, dar căruia îi va lua mult timp ca să-și refacă credibilitatea anulată acum câteva luni.

Nu a fost țară să nu-și exprime poziția în legătură cu încălcările drepturilor omului în Kosovo, prima dată de Miloșevici, recent de către U.C.K., fără a pune măcar în ecuație tratamentul aplicat în timpul războiului și acum minorității române, excepție făcând minoritatea maghiară din acest stat.

Și românii din Iugoslavia, pacea trebuia să le aducă siguranță și

stabilitate. Majoritatea acestora nu au fugit din propria lor țară, nu au cerut nici măcar drept de azil în România, care nu le putea oferi prea multe, ci au rămas sub bombe. Cei aflați între 25 și 60 de ani n-au avut drept de a ieși din țară pe întreaga perioadă a războiului, unii fiind mobilizați pe loc, alții duși spre zonele de eventuală intervenție. Nu li s-a întâmplat nimic, dar frica i-a măcinat pentru că țintele pe care le apărau au fost lovite. La sfârșitul războiului nimic din ceea ce înseamnă o pacificare nu s-a produs, suspiciunea la adresa celor cu funcții este tot mai mare, iar regimul Miloșevici a început să exercite presiuni asupra acestora. Atmosfera este apăsătoare și statul român nu poate să-i ajute conform uzanțelor internaționale, nici vorbă de protecție în fața unor procese politice.

Pentru românii/vlahii de pe Valea Timocului acum a sosit clipa ca să fie ajutați de țară, să se intervină pentru drepturile lor, drepturi pe care nu le-au avut niciodată. Intervenția nu trebuie să fie doar de suprafață, pur formală ci una hotărâtă, care să-și propună nu divizarea țării ci integrarea românii cu drepturile lor în noul stat iugoslav.

Comunitatea Românilor din Iugoslavia (CRI) a rezistat în timpul conflictului, fără prea mari

traumatisme. Dar manifestările acestora nu au mai avut loc și legăturile cu România au fost sporadice. Acum nu se mai pune problema ajutorării ziarelor pe care le editează ci și a lor personal, aportul statului român la reconstruirea Iugoslaviei să țină seama de această prezență.

În Valea Timocului, românii sau vlahii nu au fost niciodată recunoscuți ca minoritate, ci au fost socotiți ca sârbi româniizați. Aici publicațiile românești pătrund mult mai greu, școlile cu predare în limba română sunt inexistente, iar puținele manifestări artistice erau stipendiate de localnici, datorită inexistenței unui statut de minoritate. Aceasta reprezintă primul pas în câștigarea unor drepturi legitime, pe care le aveau celelalte minorități etnice din vechea Iugoslavia, nu ca o forțare a mâinii unui stat distrus de bombe, ci ca un act legitim și onest al unui stat vecin.

Orice minoritate își conservă tradițiile, limba și obiceiurile pentru a rezista, și românii pot urmări acest curent și cu ajutorul legal al României acordat atât vlahilor / românilor din nord-estul Serbiei cât și celor din Voivodina.

Cristina Păiușan

Diplomația română și problema delimitării teritoriale în Bucovina (iunie-iulie 1940)

La 26 iunie 1940, orele 22⁰⁰, comisarul sovietic pentru Afacerile Străine, V. Molotov, în numele guvernului său, a adresat României (prin intermediul ministrului plenipotențiar român la Moscova, Gh. Davidescu) o notă ultimativă în care erau formulate pretenții față de Basarabia și partea de nord a Bucovinei. Revendicările sovietice în zona Bucovinei se extindeau asupra unui teritoriu până la "frontierele potrivit cu harta alăturată" (A. M. A. E., fond 71/1920-1944 U.R.S.S., vol. 136, f. 125). Această linie de delimitare, impusă de U.R.S.S., trecea și peste colțul de nord-vest al județului Dorohoi. Era o "mică șmecherie" a diplomației sovietice, cu miza pe efectul spontan al șocului produs asupra clasei politice românești prin utilizarea limbajului brutal al ultimatumului. S-a sperat că "neînsemnatele" deosebiri între formularea revendicărilor teritoriale în scris (partea de nord a Bucovinei) și prezentarea lor pe hartă (inclusiv partea de nord-vest a județului Dorohoi, care niciodată nu a făcut parte din Bucovina), vor rămâne neobservate la București. Partea română nu avea cum să cunoască exact linia trasă pe harta de la Moscova, dispunând doar de scurta informație transmisă prin telegrama sosită la București în dimineața de 27 iunie în finalul căreia ministrul român din capitala sovietică avertiza: "În ce privește granița ce ni se cere în Bucovina și care mi-a fost arătată pe hartă, ea ar fi următoarea: de la punctul extrem Sud-Vest fost polon, spre Șipotete în lungul râului Suceava până la cotul râului spre Sud, apoi la Nord de Frătăuții Noi, în direcția Nord-Est până la frontiera spre Basarabia în regiunea comunei Herța" (Ibidem.).

În pofida tensiunii creată de nota ultimativă, factorii de decizie din România au sesizat tentativa Kremlinului de a anexa și o porțiune din afara teritoriului Bucovinei. Printr-o scurtă telegramă din dimineața zilei de 28 iunie 1940, secretarul general al Ministerului Afacerilor Străine, Al. Crețeanu solicita Legației României de la Moscova: "Rog a ne indica localitățile prin care trece linia însemnată pe harta anexată la nota sovietică" (A. M. A. E., fond 71 / România 1920-1944, vol. 127, f. 332). Noul ministru al Afacerilor Străine al României, C. Argetoianu, dispunând probabil de noi informații privind linia de delimitare pretinsă de guvernul sovietic, constata în mod tranșant că "nu e vorba numai de Bucovina de nord ci de o suprafață mult mai întinsă cuprinzând întreg județul Cernăuți, Storjineț, o parte din județul Rădăuți și un colț din județul Dorohoi din vechiul Regat. În ultimatum nu a fost vorba niciodată de Vechiul Regat și nici de partea de sud a Bucovinei" (Ibidem, f. 138). Tot în aceea zi, șeful diplomației române prescria ministrului său la Moscova: "Cereți guvernului sovietic ca până la numirea Comisiunii pentru aplicarea pe teren a liniei de demarcație în Bucovina, trupele sovietice să nu treacă în Sudul Bucovinei de linia Siretului și spre est de vechia graniță a Regatului României cu Austro-Ungaria de la Mamornița" (Ibidem, vol. 127, f. 335). Aceste telegrame au fost trimise la Moscova în data de 28 iunie, în aceeași zi cu răspunsul oficial al guvernului român la cea de-a doua notă ultimativă sovietică din ajun, care conținea formula: "Guvernul român, pentru a evita gravele urmări pe care le-ar avea recurgerea la forță și deschiderea ostilităților în această parte a Europei, se vede silit să primească condițiile de evacuare specificate în răspunsul sovietic" (Ibidem, fond Conferința Păcii Paris, vol. 124, f. 265). Ulterior, faptul va fi speculat din plin de către conducerea sovietică pentru a se eschiva de la respectarea vechii frontiere a României din zona Herța - Mamornița.

În noaptea de 28 (29 iunie, Gh. Davidescu a obținut o întrevedere cu adjunctul comisarului sovietic de la Externe, Gh. Dekanozov, moment despre care relatează: "Dekanozov mi-a comunicat la ora 2 și un sfert dimineața că Guvernul sovietic nu poate accepta o modificare a liniei din Bucovina care a fost rezolvată definitiv" (Ibidem, fond 1920-1944 / U.R.S.S. Telegrama Moscova, vol. 2, f. 480). În după amiaza acelei zile, în cadrul întâlnirii cu V. Molotov, ministrul român la Moscova a insistat din nou asupra problemei delimitării româno-sovietice în zona Herța - Mamornița. În telegrama transmisă în clar la București, Gh. Davidescu informa: "Am expus apoi Președintelui Consiliului că imprecizia frazei "în regiunea Herța" din prima notă sovietică agravează considerabil situația, dat fiind că trupele sovietice au înaintat adânc în teritoriul Vechiului Regat al României. I-am reamintit că în seara de 26 i-am cerut o descriere detaliată a liniei propuse în acea regiune. L-am rugat să reexamineze chestiunea și să consimtă la rectificarea liniei la Est de Mamornița. Mi-a răspuns că Comisiunea de la Odesa va fi autorizată să discute această chestiune care însă i se pare dificilă. Am insistat asupra motivelor politice care fac ca guvernul român să atribuie cea mai mare importanță acestei chestiuni și mi-a promis a-mi da un răspuns" (Ibidem, f. 481-482). Potrivit telegramei lui Gh. Davidescu, expediată la 5 iulie 1940 de la Moscova, se poate trage concluzia că pe parcursul perioadei ofensivei sovietice V. Molotov a consultat în permanență pe conducătorii Armatei Roșii. În legătură cu acest fapt, ministrul român menționa: "Se pare că linia de la Herța este cerută de militarii sovietici ca asigurare a liniei de cale ferată de la Sulița" (A.M.A.E., fond 71 / 1939, E 9, vol. 205, f. 242) Refuzul Kremlinului de a accepta respectarea fostei frontiere româno-austriece din zona Mamornița - Herța a fost confirmat și de către izvoarele sovietice. În nota de convorbire Molotov - Davidescu din 29 iunie 1940, realizat de partea sovietică se menționează: "Trimisul extraordinar (Gh. Davidescu) solicită tov. Molotov transmiterea către guvernul sovietic, spre examinare, a problemei interpretării mai largi a propunerii sovietice privind zona Herței în scopul trasării hotarului sovieto-român în conformitate cu vechia frontieră dintre România și Austro-Ungaria. Tov. Molotov îi reamintește trimisului extraordinar că în timpul discuției din 26 iunie, el i-a propus să preia harta pe care era indicată frontiera propusă, însă trimisul extraordinar a refuzat, limitându-se doar a-și nota punctele de frontieră cele mai importante. Harta a fost publicată astăzi în presă. Trimisul extraordinar poate să dispună și acum de această hartă. Problemele de precizare a liniei frontierei vor intra în competența Comisiei Mixte, principiu valabil și pentru zona Herței. Trimisul extraordinar întreabă dacă poate să transmită guvernului său că punctul de vedere al guvernului român va fi luat în considerație de către Comisia Mixtă și că există posibilitatea trasării acestei linii în conformitate cu dorința guvernului român. Tov. Molotov răspunde că nu cunoaște în detaliu această problemă. Ea poate fi examinată de către Comisia Mixtă. Davidescu indică pe hartă zona Herța - Mamornița și precizează că această problemă are o mare importanță pentru opinia publică românească. Tov. Molotov spune că zona nu este mică și el prevede dificultăți pentru soluționarea acestei probleme în spiritul dorit de către guvernul român" (Dokumenty vneșnei politiki, tom XIII, opis 1, p. 391-392). Aluzia comisarului sovietic cu privire la eventuale dificultăți, oferă suficiente motive pentru a presupune

că în U.R.S.S., la acel moment, exista o puternică opoziție față de tot ce ar fi afectat, cât de puțin, imaginea de mare putere a "statului socialist". Principalul promotor al unui asemenea curent era armata, care, după eșecul evident și cu imaginea puternic afectată în războiul împotriva Finlandei (1939-1940), căuta cu insistență ocazia pentru reabilitare în fața lui Stalin.

Poziția ireconciliabilă a conducerii politice sovietice, în mare parte determinată și de factorul militar care în acele zile părea să neglijeze chiar angajamentele formale luate de guvernul sovietic privind realizarea operației de anexare a teritoriilor cedate pe cale pașnică de către România, a fost motivul pentru care s-a propus a se apela la sprijinul diplomatic german. În seara de 29 iunie, Gh. Davidescu transmite de la Moscova: "În chestiunea graniței la Est de Mamornița, cred că s-ar putea face și un demers prin Berlin, arătând că nu este vorba nici de Basarabia nici de Bucovina, ci de un teritoriu din Vechiul Regat. Von der Schulenburg cunoaște chestiunea dar nu poate face un demers fără instrucțiuni de la guvernul său" (A. M. A. E., fond 1920-1944 / U.R.S.S., Telegrama Moscova, vol. 2, f. 484).

Nu deținem date asupra modalităților în care a fost informat despre această problemă guvernul german, cert însă este că Berlinul nu a putut sau nu a dorit să intervină în favoarea României, deși ocuparea nordului Bucovinei cu atât mai mult a unei zone din Vechiul Regat, depășea cadrul înțelegerii secrete sovieto-germane din august 1939. În pofida situației dezavantajoase în care a fost pusă, Germania a preferat să-și respecte statutul de partener politic față de U.R.S.S., diplomației Reichului din capitala sovietică limitându-se doar la acțiuni cu o eficiență scăzută. Astfel, ministrul român de la Moscova, informa guvernul de la București: "Pentru a treia oară, von Walter, primul secretar al Ambasadei germane, a venit azi, 1 iulie, să mă întrebe din partea Ambasadorului ce rezultat au avut eforturile mele în chestiunea graniței din Bucovina. I-am spus că, deși mi s-a comunicat de către Dekanozov că Guvernul sovietic consideră chestiunea graniței ca definitiv tranșată, nu voi renunța să intervin din nou și voi prezenta chiar azi Președintelui Consiliului un memoriu. Primul secretar mă înștiințează că Ambasadorul Germaniei va face azi și dânsul un demers pe lângă Molotov în chestiunea teritoriului din Vechiul Regat" (Ibidem, fond 71 / România, 1920-1944, vol. 128, f. 33). Două luni mai târziu, același von der Schulenburg avea să-i declare noului ministru român la Moscova, Gr. Gafencu despre faptul că "nu-și face nici o iluzie cu privire la dorința noastră de a obține o rectificare a frontierei nordice", iar consilierul ambasadei germane la fel îl sfătui pe Gr. Gafencu "să nu mai ridice această chestiune, pentru a nu mai turbura atmosfera" (Ibidem, fond 71 / 1939, E 9, vol. 203, p. 83). Până la urmă, acțiunile lui Gh. Davidescu rămăneau un efort solitar, fără prea mulți sorți de izbândă. Ministrul României la Moscova nu avea cum să cunoască amănunte despre întrevederile lui von Killinger avute cu Al. Moruzov, E. Urdăreanu, regele Carol II la București în zilele de 26 și 27 iunie 1940, în urma cărora ministrul german a plecat la Berlin, ferm convins că guvernul său trebuie să întreprindă unele acțiuni de sprijinire a României. (A. M. A. E., fond 71 / 1920-1944 Germania, vol. 79, f. 140-146) În capitala Reichului însă, el a constatat cea ce J. von Ribbentrop a explicat ulterior, și anume că Hitler "respectând angajamentele luate de noi la Moscova... a recomandat regelui României să nu se opună ocupării" (Joachim von Ribbentrop, Zwischen London und Moskau, (ediție în limba rusă),

Moscova, 1996, p. 173). Inflexibilitatea conducerii sovietice în problema hotarului din zona Herța - Mamornița se făcuse cunoscută și mai devreme.

De mai multe zile ministrul român se confrunța cu refuzul conducerii sovietice de a ocupa o poziție constructivă în problema delimitării în zona Herța - Mamornița. La 30 iunie 1940, Gh. Davidescu comunica prin telefon de la Moscova: "Domnul Dekanozov a fost însărcinat de Președintele Consiliului să-mi comunice că guvernul sovietic nu consimte la o schimbare a liniei "acceptate" în Bucovina" (A. M. A. E., fond 1920-1944, U.R.S.S., Telegrama Moscova, vol. 2, f. 477). Cu aceea ocazie, informa trimisul român, "am cerut audiență la Stalin pentru a-i expune chestiunea liniei la Est de Mamornița. Mi-a promis că va transmite cererea, adăugând însă că Stalin este extrem de ocupat" (Ibidem, p. 478).

Acțiunile guvernului român în această problemă s-au desfășurat atât pe filiera diplomatică a Legației României de la Moscova, cât și pe cea a legăturii Marelui Stat Major cu delegația română prezentă la lucrările Comisiei mixte româno-sovietice de la Odesa. În momentul când a devenit cunoscut faptul ocupării orașului Herța (dimineața de 29 iunie 1940), șeful acestei delegații, general A. Aldea a fost informat prin următoarea telegramă: "Grave incidente sunt semnalate la Herța, județul Dorohoi. Trupe sovietice motorizate au pătruns în localitate, au ucis un căpitan și mai multe persoane și au trecut mai departe cu 11 km de linia de demarcație pretinsă de U.R.S.S. Dl. Ministru Argetoianu roagă ca această chestiune să fie imediat adusă în fața Comisiunii spre a se da dispozițiunile necesare autorităților militare sovietice" (Ibidem, fond 71 / 1939, E 9, vol. 205, f. 135). A doua zi, generalul A. Aldea a transmis la București, pentru prima oară, descrierea amănunțită a noului hotar pretins de sovietici în Bucovina: "Studiind harta ce posedă comisiunea rusă de la guvernul din Moscova, rezultă că linia de demarcație din Bucovina trece pe la nord de râul Suceava, lăsând pe partea U.R.S.S. punctele: Șipotete Sucevei, Seletin și Rusca, iar de aici, pe o linie convențională dreaptă, pe pantele de sud ale înălțimilor cu cotele Cornul 1276 - Pietroasa 1141 - Basului 804 - Climăuți Bahrinești - liziera nord-vest Dersca - liziera nord-vest Curt - liziera est Proboțești - Herța - liziera est Lunca. Voi cere relații D-lui Ministru Davidescu, iar asupra teritoriului din județul Dorohoi am hotărât ca și comisiunea lui să ceară relații guvernului U.R.S.S. relativ la această porțiune, care nu a aparținut niciodată nici Bucovinei și nici Basarabiei. Cred necesară și o intervenție diplomatică" (Ibidem, p. 172).

Deși până atunci, Gh. Davidescu depusese mai multe eforturi în vederea depășirii dificultăților legate de delimitarea teritorială româno-sovietică, noul ministru al Afacerilor Străine al României, Mihail Manoilescu a adresat la 4 iulie Legației de la Moscova următoarea telegramă: "Am luat cunoștință, printr-o telegramă a generalului Aldea către Marele Stat Major, de linia pe care, în înțelegere cu D-voastră, dorește să o propună Comisiunii de la Odesa. Vom da instrucțiuni Domnului general Aldea să încerce a obține linia propusă, arătându-i că în orice caz trebuie obținut ca linia să nu treacă peste granița Vechiului Regat. Ar fi inadmisibil ca să ni se ia un colț dintr-un teritoriu care ne-a aparținut niciodată nici Rusiei, nici Austro-Ungariei și care, ca atare, nu putea fi relevat în Notă, decât explicit, iar nu implicit. Harta nu poate fi decât accesoriul unei note, pe care o precizează și care nu o poate extinde"

(A. M. A. E., fond 71 / România 1920-1944, vol. 128, f. 145).

Teza despre caracterul auxiliar al hărții va căpăta o desfășurare mai amplă câteva luni mai târziu (9 noiembrie 1940) în referatul lui V. Pogoneanu "Linia de ocupație sovietică în Bucovina de Nord și în Moldova de Nord", autorul căruia preciza: "Interpretarea guvernului sovietic nu se poate de altminteri susține dat fiind că teritoriul în chestiune nu putea fi indicat implicit, ci ar fi trebuit menționat explicit în nota sovietică. Harta însăși, nu putea așadar extinde condițiile formulate în notă al cărei simplu accesoriu era. Faptul că guvernul român nu a cunoscut harta decât după ce pretențiunile sovietice erau aproape în întregime executate, ajunge spre a dovedi că o interpretare extensivă a notei, pe baza hărții, nu ar putea fi valabilă nici chiar dacă s-ar admite că o asemenea interpretare ar fi, din punct de vedere politic și moral, posibilă".

În pofida acestor argumente incontestabile, politica Uniunii Sovietice față de România în acel sfârșit de iunie - început de iulie 1940, se sprijinea pe dreptul forței și nu pe forța dreptului. În ziua de 4 iulie 1940, când M. Manoilescu adresa trimisului extraordinar Gh. Davidescu cuvintele "ar fi inadmisibil ca să ni se ia un colț dintr-un teritoriu care nu a aparținut niciodată nici Rusiei, nici vechii Austro-Ungariei", secretarul general al Comisariatului Poporului pentru Afacerile Străine, A. A. Sobolev a transmis Legației României de la Moscova un aide-m (moire prin care făcea cunoscut: "Considerațiunile în legătură cu trasarea unei linii de frontieră între U.R.S.S. și România, expuse în aide-m (moire-ul anexat la scrisoarea din 1 iulie a Domnului Ministru al României, nu au nici o bază, întrucât noua frontieră româno-sovietică în regiunea Herța este trasată în deplină conformitate cu harta anexată la propunerile guvernului sovietic din 26 iunie a. c." (Ibidem, fond 71 / România 1920-1944, vol. 128, f. 144). Prin reproducerea acestui document ne propunem să excludem orice element de îndoială privind autenticitatea limbajului dur aplicat de către Narkomindel în relațiile cu reprezentanții statului român în acele condiții când presiunea sovietică s-a manifestat din plin în comportamentul fiecărei persoane care acționa în numele Uniunii Sovietice, de la comisarul V. Molotov până la ofițerii trupelor de ocupație, care refuzau să înceteze ofensiva, depășind în unele locuri linia stabilită chiar de propriul lor guvern.

Un moment extrem de dificil pentru

autoritățile române, inclusiv pentru diplomația română, în perioada evacuării nordului Bucovinei, l-a reprezentat cazul orașului Siret. Din surse ale armatei, se constată că în prima jumătate a zilei de 29 iunie 1940 "orașul Siret a fost ocupat pe la orele 11, de unități de tancuri inamice; orașul a fost însă evacuat de ruși în aceeași zi, localitatea rămânând la noi". În Jurnalul de operații al Corpului 8 Armată, pentru aceeași zi de 29 iunie, este trecut următoarea informație: "În zona orașului Siret, au avut loc conversații referitor la cedarea orașului către trupele sovietice. S-au făcut cunoscut că orașul Siret, conform trasului liniei de demarcație, cade în teritoriul ocupat de trupele noastre și deci nu va fi cedat. Rușii au amenințat că dacă până la ora 20 nu se predă orașul, vor ataca. Armata a ordonat că în caz de atac sovietic, se primește lupta și se rezistă pe poziție și în același timp să se comunice delegației sovietice aceasta". În seara zilei următoare, 30 iunie, la sediul poliției din orașul Siret, s-a primit un telefon din zona ocupată (comuna Tereblecea) cu următorul avertisment: "Aici stă un maior care are însărcinarea din partea Comandamentului militar din Siret ca să evacueze toate trupele din oraș în timp de 24 ore, în caz contrariu, trupele sovietice vor ataca și ocupa Siretul." (Arhivele S. R. I., fond "Documentar", dosar 6287, f. 260). La întrebarea comisarului poliției, dacă în cazul când trupele române vor evacua Siretul, trupele sovietice vor mai ocupa orașul, s-a răspuns că în acest caz nu vor mai ataca orașul Siret, ci numai îl vor supraveghea. Același "maior" a mai adăugat că a doua zi se vor trimite avioane spre a se controla dacă s-a executat evacuarea. Pentru a evita victimele în rândurile populației civile, autoritățile militare române au dispus evacuarea parțială a orașului Siret. La 1 iulie 1940, Inspectorul Regional de Poliție Suceava, Zahiu raporta de la Fălticeni: "În urma dispozițiilor luate de autoritățile militare, orașul Siret a fost evacuat ieri la ora 4 de către autoritățile civile, inclusiv populația, în vederea eventualității unui atac sovietic" (Ibidem., f. 262). Pe 1 iulie, la Siret și-au făcut apariția militarii sovietici care au pretins că reprezintă comisia mixtă de delimitare sovieto-română. Toate aceste acțiuni, însoțite de amenințări ale unor comandanți militari sovietici de pe teren, au provocat o îndreptățită îngrijorare la București.

La 2 iulie 1940, Marele Stat Major a expediat generalului A. Aldea la Odesa următoarea telegramă: "Rugăm precizați dacă orașul Siret, prin linia de demarcație

stabilită, revine la noi sau la U. R. S. S. Telegrafiați cât mai urgent rezultatele" (A. M. A. E., fond 71 / 1939, E 9, vol. 205, f. 181). Tot în aceea zi, secretarul general al Ministerului Afacerilor Străine, A. Cretzeanu a transmis către Legația României de la Moscova o telegramă în clar: "În Bucovina, Comandamentul rus a cerut Comandamentului român predarea orașului Siret, amenințând că îl va ocupa cu forța dacă nu îl predăm de bună voie. Am semnalat cazul Delegației noastre de la Odesa. Rog, binevoitți a interveni și D-voastră de urgență spre a se cere să se dea cuvintele de ordine Comandamentului rus din Bucovina" (Ibidem., f. 191). În prima jumătate a zilei de 2 iulie 1940, A. Cretzeanu a mai expediat o telegramă în clar, direct pe adresa Legației României de la Moscova: "Delegatul rus de la Herța cere autorităților noastre să accepte trasarea unei linii care nu corespunde cu cererile inițiale sovietice și care ating localitatea Siret. Rog interveniți urgent pentru a se da instrucțiuni Comandanților militari locali de a se respecta linia indicată inițial în acea regiune" (Ibidem., fond Conferința Păcii Paris, vol. 124, f. 124). O cerere similară a înaintat Legației României la Moscova și ministrul Afacerilor Străine, C. Argetoianu, care transmitea prin telefon, cu sprijinul Legației române de la Berlin: "Rog comunicați de urgență rezultatul intervenției Dvs. în chestiunea încercării Comandamentului local sovietic de a ocupa orașul Siret" (Ibidem., fond 71 / 1939, E 9, vol. 205, f. 205).

De aceasta data informația a fost recepționată destul de repede de către Legația României la Moscova, mai dificilă a fost însă transmiterea ei către autoritățile sovietice, motiv pentru care Gh. Davidescu relata în seara acelei zile: "Cu toate insistențele mele repetate, nu am reușit să fiu primit nici de Molotov, nici de Comisarul Ajutor. Astfel am fost silit să le transmit note scrise în toate chestiunile de azi, inclusiv cea relativă la ocuparea orașului Siret" (Ibidem., f. 196). A doua zi, ministrul roman de la Moscova, prin o noua telegrama, informa guvernul de la București că în ajun V. Molotov a lipsit, "fiind în conferință cu delegația lituaniană", dar că în timpul apropiat "se vor da instrucțiuni delegatului sovietic la Odesa" (Ibidem., f. 225-226). Documentul redactat de către ministrul român se mai păstrează și în prezent la Arhivele Poliției Externe a Federației Ruse și are următorul conținut: "În nota remisă la 26 iunie orele 22 le către Molotov ministrului României Davidescu, propunerile cu privire la teritoriile ce urmau

a fi cedate erau:

1. Să se înapoieze Uniunii Sovietice Basarabia.

2. Să se transmită Uniunii Sovietice partea de nord a Bucovinei, cu frontierele potrivit cu harta alăturată...

Linia trasă cu creionul roșu însă, trece în zona Herța peste un colț de teritoriu care niciodată nu a făcut parte nici din Basarabia, nici din Bucovina, rămânând în cadrul Vechiului Regat - județul Dorohoi. Vechia frontieră dintre România și Austro-Ungaria era la Mamornita. În această zonă nu a fost și nu este nici un ucrainean. În consecință, cuprinzând teritoriul până la linia indicată pe hartă, guvernul sovietic a formulat practic noi condiții, deoarece aceste teritorii au aparținut dintotdeauna României și niciodată Basarabiei sau Bucovinei" (A.P.E.R.F., fond 06, opis 2, dosar 272, mapa 22, f. 2.) Pe fila documentului se află scris de Molotov următoarea rezoluție: "Tovarășului Sobolev. Să se răspundă că, această cerere nu are nici o bază, întrucât guvernul României a acceptat propunerile U.R.S.S., la care era anexată harta, potrivit căreia zona Herța făcea parte din U.R.S.S." Răspunsul oficial a parvenit guvernului roman în seara zilei de 4 iulie 1940, când, simultan cu răspunsul privind cazul liniei de demarcație de la Herța, a fost transmis de către secretarul general al Comisariatului Poporului pentru Afacerile Străine și un aide-m (moire ce reflecta poziția sovietică față de incidentul de la Siret: "Comisarul Poporului pentru Afacerile Străine are onoarea a informa Legația Regala a României că comunicarea Legației relative la cererea Comandamentului armatelor sovietice cu privire la predarea orașului Siret armatelor sovietice nu se confirmă". (A. M. A. E., fond 71 / România 1920-1944, vol. 128, f. 144).

Din acest moment, problema delimitării teritoriale romano-sovietice în partea de nord a Bucovinei intra pe un nou făgaș. Formal, ea era transmisă pentru discuții în Comisia mixta romano-sovietică și avea să fie supusă unor îndelungate dezbateri, fără prea mari șanse de reușită. Pe lângă alți factori politici generați de evoluția relațiilor internaționale în perioada 1940-1941, insuccesul acțiunii de finalizare a procesului trasării unei noi frontiere în Bucovina și ținutul Herței a fost determinat de modalitatea în care partea sovietică și-a însușit noile teritorii pretinse prin notele ultimative din 26-27 iunie 1940.

Dr. Vitalie VĂRATIC

William Paget și Edmund Chishull

Căile prin care ne-au parvenit cimpresiile prietenilor din vremurile vechi despre țările noastre și despre trecerea pe aici au fost variate și multiple. Un personaj care a nutrit simpatie pentru noi și spre a ne cunoaște, și-a întocmit un itinerar care să treacă prin țara noastră, a fost baronul William Paget, ambasadorul Angliei la Constantinopol, între 1693 și 1702.

Spune cronicarul în Istoria Țării Românești de la 1688 la 1714, că "șezând măriia sa (Constantin Brâncoveanu) în scaun, venitu-i-au poruncă împăratească să gătească conace că iaste să vie să treacă prin țară, solul Angliei, care de câțiva ani era la Poarta turcească rezident... om mare, cinstit și înțelept fiind... Deci vrând să meargă la țara lui, așa au pohtit ca pre aici pren țară să treacă, mai mult pentru odihna lui și ca să vadă și țara".

Radu Greceanu cronicarul brâncovenesc arată pe larg cum au fost primiți oaspeții (pe milord Paget îl întovărășea Edmund Chishull, epigrafist de seamă, capelanul factoriei din Smirna al

Companiei din Levant, apoi capelan al reginei) și încă două izvoare redau această călătorie și anume jurnalul în limba engleză, al lui Chishull, publicat în 1747 la Londra, precum și un alt jurnal, în latinește, păstrat în manuscris, în arhiva lui Paget.

Rățuni de ordin politic și diplomatic duseseră la stabilirea unor relații întâi doar epistolare, apoi și personale între reprezentantul Albionului de o parte și Brâncoveanu Constantin boier vechi și domn creștin și sfetnicul său cel mai de seamă, cruditul stolnic Constantin Cantacuzino, de altă parte. Se cunoaște existența unui schimb de circa 80 de scrisori între aceste trei persoane în care corespondență în afara chestiunilor oficiale, străbat și ecouri ale unui prietenii care se închegea de-a lungul anilor. S-au trimis și daruri: cai și vinuri din Țara Românească, haine după moda apuseană, cărți și ochelari din Anglia.

Existau deci motive suficiente, și politice dar și afective, pentru stabilirea unui itinerar care să treacă prin țara care părea atât de ispititoare. În răstimpul dintre

21 aprilie și 1 iunie 1702, cei doi englezi și suita lor străbat Țara Românească și Transilvania, de la Oltenița, prin Brașov până la Șimleu, cunoscând oamenii care "își zic români și își numesc țara Țara Românească, fiind incredințați că se trag din romani. Își dovedesc această origine prin limba ce-o vorbesc, amestec de grai latinesc și italianesc. Locuitorii Valahiei și Moldovei scriu și vorbesc la fel... împreună cu cei ai Transilvaniei".

Constată că "dreptatea se împarte după legile țării, care se aseamănă cu dreptul roman".

Țara este de o bogăție neasemuită, cu câmpii, păduri, pășuni întinse și roditoare. În sate și orașe se remarcă bisericile foarte frumoase, bine zidite, bogat împodobite și pictate și pe dinăuntru și pe dinafară. O impresie deosebită le face călătorilor biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului.

Capelanul Chishull fiind om de cultură este normal să fi manifestat un interes aparte pentru fenomenul cultural, surprinzându-i unele aspecte. În relatarea călătoriei menționează amănunte legate de industria tiparului în Țările Române, unde sunt mai multe tiparnițe (la București, Buzău și Snagov) de sub ale căror teacuri ies numeroase cărți, nu numai în limba română.

La București află tocmai sub tipar "câteva cărți în limba arabă..." afară de acestea se mai tipărea și o carte mare în-folio grecească.

Bineînțeles că în decursul trecerii solilor englezi pe la noi, Chishull l-a întâlnit pe stolnicul Constantin Cantacuzino care călătorise prin multe țări ale Europei, este foarte inițiat în teologie și dogmatică precum și în mai multe științe profane și bine priceput în politică și au discutat ca niște vechi cunoscuți, căci spiritele mari se întâlnesc, dincolo de diferențele formale de neam, limbă și lege. Stolnicul i-a arătat bogat sa bibliotecă admirată pentru profilul său organizat științific și ca dovadă a prețurii reciproce, notează Chishull că a primit în dar de la învățatul boier mai multe cărți grecești, tipărite mai de mult în Valahia. La rândul său îi dăruiește *Il Cardinalismo di Santa Chiesa* lucrare tipărită în 1668. După aproape trei secole, volumul mare, cu legătură de epocă în piele, având pe prima filă semnătură clară a lui Edmund Chishull, se află în rafturile Bibliotecii Academice, păstrată cu evlavie, dovadă grăitoare a unei înalte prietenii între un englez și un român.

Dalila-Lucia Aramă

Politici culturale, politici de partid

Prezentăm în acest număr o serie de materiale cu privire la atitudinea P.C.R. față de unii oameni de cultură în anii '50. Nu doar că urmărirea era o practică la ordinea zilei, dar de acest tratament se "bucurau" chiar personalități cunoscute ca fiind apropiate de regim, precum Mihai Beniuc. La fel de surprinzătoare este lista scriitorilor excluși din partid în 1950, în care întâlnim nume care au ajuns peste ani să fie identificate cu cultura de tip comunist, Zaharia Stancu, Victor Tulpure, Cicerone Teodorescu etc.

Alte două documente se referă la o serie de "demascări" din anul 1959, un fenomen specific pentru sfârșitul deceniului 6. Pe 17 aprilie 1959, din ordinul ministrului de Interne Al. Drăghici, în aula Facultății de Drept din București era organizată o ședință de demascare a unui grup de intelectuali având ca figură centrală pe sculptorul Milita Petrașcu. Ea a fost acuzată de a fi făcut "afirmații defăimătoare la adresa orânduirii socialiste, a comunismului în general". A pretins că "între conducătorii țării noastre ar exista disensiuni", că nivelul de trai - în comparație cu Occidentul - "ar fi mizer", cetățenii "nu ar fi capabili să facă lucruri bune". Și toate acestea după ce în 1956 fusese decorată cu Ordinul Muncii, clasa a II-a. Tot în aprilie avusese loc o ședință de demascare care-l avusese în obiectiv pe compozitorul Mihail Andricu. Acesta, printre altele, a fost "semnalat" că ar fi făcut "afirmații critice privind calitatea muzicii ușoare sovietice" și ar fi susținut că "nivelul de trai din țara noastră este scăzut ca urmare a relațiilor economice cu URSS". Trist este faptul că personalitățile de mare valoare ale culturii române, precum Ion Dacian, Sică Alexandrescu, Marțian Negrea, Radu Beligan, Viorel Cosma s-au compromis moral participând la o asemenea mascaradă.

Dan Cătănuș

Tabel

Cu tovarăși cu munci de răspundere, personalități culturale urmărite prin mijloace tehnice.

Victor Eftimiu
Horia Hulubei
Mihai Beniuc
Ion Vlașin
Remus Răduleț
Milița Petrașcu
Dora Masini
Mihail Andricu
Florica Bagdasar
Mica Manase
Dumitru Dămăceanu
Iancu Horațiu

Lista

scriitorilor excluși din Partid în ședința Secretariatului C.C. din 22 martie 1950

- Zaharia Stancu
- Eusebiu Camilar
- Popescu Victor Tulpure
- Teodorescu Cicerone
- Șerban Mihai
- Mătase Elena
- Demetrius Lucia
- Farago Coca
- Petre Bellu
- Maria Aderca (Sandă Movilă)
- Cavarnali Vladimir
- Postelnicu Ioana
- Verzea Ernest
- Șerban Luisa
- Dragomirescu Mihai (Mihu Drago-mir)
- Kirițescu Alexandru

[...]

4. Propunere pentru excludere din Partid a unui număr de scriitori.

Tov. Moghioroș: (citește concluziile

scurte ale Com. Verif.)

Tov. Ana: De ex. cu Eusebiu Camilar și Lucia Demetrius va trebui procedat în mod deosebit, pentru că pe lângă părțile lor negative au început să scrie, așa că trebuie să continue să lucreze, să nu se demoralizeze, însă trebuie să li se arate că nu este locul lor în Partid. Trebuie să le explicăm că și în Uniunea Sovietică sunt mulți scriitori care nu sunt membri de partid, ca Ehrenburg și alții.

Tov. Chișinevschi: Aș propune să stea de vorbă în felul acesta cu irmătorii: Zaharia Stancu, Cicerone Teodorescu, Eusebiu Camilar și Kirițescu.

Tov. Ana: ...și Lucia Demetrius.

Tov. Gheorghiu: Poate Răutu să stea de vorbă cu ei.

Tov. Chișinevschi: Nici nu începe încă să na-u ce căuta în partid, dar oamenii trebuie să se rețină, au posibilitatea să scrie. Să se stea de vorbă cu ei Răutu și încă un tov., eventual Petrescu.

Tov. Gheorghiu: Trebuie avut grijă să nu-i îndepărtăm, să nu-i aruncăm în brațele dușmanului. Trebuie stat de vorbă cu acei care au început să scrie bine.

Tov. Chișinevschi: Trebuie să stabilim cu cine să stea de vorbă.

Tov. Luca: Stabiliți voi, Trebuie arătat că ei pot servi poporul, că se pot reabilita, dar ca nemembri de partid.

Tov. Ana: Eu aș propune ca Răutu și Miron să stea de vorbă cu ei.

Tov. Gheorghiu: Bine.

Ședința s-a ridicat la ora 19.

Consiliul Securității Statului 13 martie 1968

SECRET

Nota privind pe Petrașcu Milita și alții.

La data de 17 aprilie 1959, conform ordinului tov. Alexandru Drăghici, a fost organizată de către fosta Direcție a V-a, în aula Facultății de Drept din București, demascarea publică a numiilor:

- Petrașcu Milita, în vârstă de 76 de ani, sculptor, neîncadrată politic, decorată în anul 1956 cu Ordinul Muncii clasa II-a;
- Petrașcu Emil, în vârstă de 78 ani, profesor la Academia Militară Tehnică, exclus din P.C.R. în anul 1959, decorat cu Ordinul Muncii clasa III-a;
- Costin Jaques, în vârstă de 73 ani, scriitor, exclus din P.C.R. în 1959;
- Chiorpec Lazăr, în vârstă de 68 ani, medic, neîncadrat politic;
- Mihnea Stroe, în vârstă de 70 de ani, doctor în științe juridice, exclus din P.C.R.;
- Tudoran Maxim (Fischel), în vârstă de 63 ani, funcționar;
- Mazilescu Alexandru, în vârstă de 65 ani, pictor;
- Ionescu Constantin - Pașcani, în vârstă de 74 ani, pictor;
- Nasta Lucia - Lulu, în vârstă de 69 ani, fiică de moșier.

Cu prilejul demascării, numitei Petrașcu Milita i s-a reținut faptul că în discuțiile purtate la domiciliul său cu cei menționați mai sus, s-a manifestat ca o dușmancă înrăită a regimului socialist și a P.C.R., a adus înjurii la adresa conducerii de partid și de stat, a ascultat emisiunile posturilor de radio imperialiste și a colportat știrile calomnioase transmise de acestea.

Împreună cu soțul său, Petrașcu Emil, Costin Jaques, Tudoran Maxim, Mazilescu Alexandru, Chiorpec Lazăr și restul elementelor menționate și-au manifestat dorința pentru declanșarea unui nou război în vederea lichidării comunismului.

Din materialele informative existente în acest caz, rezultă că la 7 aprilie 1956, fosta Direcție a V-a, a deschis acțiune informativă numitului Petrașcu Emil, fiind suspectat de activitatea de spionaj în favoarea statului turc. În procesul urmăririi, s-a stabilit încă că susnumitul nu desfășoară o astfel de activitate.

Pentru verificarea acestei probleme, folosindu-se T.O. a rezultat că soții Petrașcu sunt vizitați de o serie de persoane ce formau anturajul lor, printre care și elementele amintite mai sus. În cadrul acestor întâlniri, ce aveau un caracter

ocazional, Petrașcu Milita având unele nemulțumiri personale privitor la folosirea unor practici nejuste de către Fondul Plastic în repartizarea unor lucrări de sculptură, împreună cu persoanele ce o vizitau, a făcut afirmații defăimătoare la adresa orânduirii socialiste, a comunismului în general, precum și la adresa unor conducători de partid și de stat din țara noastră.

Astfel, a pretins că, comuniștii nu ar fi capabili să facă lucruri bune, că între conducătorii țării noastre ar exista disensiuni, că nivelul de trai - în comparație cu occidentalul - ar fi mizer, precum

Zaharia Stancu

și faptul că cetățenii din R.S. România ar fi lipsiți de libertăți.

Cu prilejul evenimentelor petrecute în anul 1956 în R.P. Ungară și-a manifestat părerea că o acțiune asemănătoare ar urma să fie declanșată și în țara noastră.

De asemenea, în cadrul aceleiași anturaj a colportat și comentat știrile calomnioase transmise de posturile de radio capitaliste, exprimându-și părerea că în cazul declanșării unui război mondial, socialismul va fi înlăturat de forțele imperialiste.

După luarea măsurii de demascare, Petrașcu Milita a continuat să aibă o atitudine negativă față de regimul nostru socialist, datorită faptului că soțul său a fost îndepărtat din serviciu, a fost privat de dreptul la pensie și exclus din P.C.R.

La dosarul acțiunii informative nu există nici un fel de declarații luate numitei Petrașcu Milita și restului de elemente demascate, din care să rezulte dacă acestea au recunoscut sau nu acuzațiile aduse. Nu există referatul prezentat cu prilejul demascării și nici procesul verbal ce se încheie în asemenea situații.

Având în vedere cele de mai sus, considerăm că organizarea acestei demascări a fost efectuată fără a se respecta normele legale referitoare la documentarea cauzei de către organul de anchetă pentru probarea activității acestora în vederea stabilirii adevărului material.

Consiliul Securității Statului

SECRET

Nota privind pe numitul Andricu Mihail

La data de 22 ianuarie 1954 organele fostei Direcții a II-a au deschis dosar de acțiune informativă, împotriva numitului:

Andricu Mihail, născut la 22 octombrie 1897 în București, fiul lui Gheorghe și Elena, de profesie compozitor și profesor la Conservator, fără antecedente penale și politice, căsătorit, are doi copii, domiciliat în București str. Alexandru Popov nr. 21.

În perioada 1914-1920 a făcut studii juridice și muzicale la Paris.

În anul 1923 s-a angajat corepetitor la Opera de Stat din București și apoi profesor la Facultatea de Muzică.

Andricu Mihail a posedat o moșie în comuna Sărulești Jud. Ilfov, continuând și după reforma agrară să posedă un conac și o suprafață de teren.

Pentru merite muzicale în anul 1947 a fost distins cu premiul I George Enescu. A mai fost distins cu titlul de maestru emerit al artei, premiat de mai multe ori cu premii de stat și ales

membru corespondent al Academiei republicii Socialiste România.

În urma faptului că a frecventat Institutul Francez de înalte studii din România, desființat în 1948 pe considerente de spionaj - și pentru că a fost semnalat ca frecvent vizitator al Legației Franței din București, a fost lucrat informativ, suspect de activitate de spionaj.

Din materialele informative a rezultat că numitul Andricu Mihail a întreținut relații cu diplomații francezi Taddei Gabriel, Francfort Pierre, Du Boisberranger Jean, Deciry Jean și alții, semnalati cu activitate de spionaj pe teritoriul Republicii Socialiste România, întâlnindu-se cu ei la sediul legației, la domiciliul său și localuri publice.

Andricu Mihail a mai întreținut legături cu unii membri din corpul diplomatic al legațiilor: Angliei, Statelor Unite ale Americii, Elveției, Greciei și Turciei.

Prin intermediul unor diplomați și în special cei francezi, Andricu Mihail a expediat din țară scrisori adresate unor cunoscuți din Franța și a primit înregistrări muzicale pe discuri precum și unele publicații nedestinate difuzării în țară.

Andricu Mihail în același timp a mai fost semnalat cu afirmații critice privind calitatea muzicii ușoare sovietice, considerând inefficiente schimburile de experiență în acest domeniu. Tot în acest sens a susținut că nivelul de trai din țara noastră este scăzut ca urmare a relațiilor economice cu U.R.S.S.

În sarcina lui Andricu Mihail s-a mai stabilit informativ că a dovedit lipsă de patriotism, calificând poporul nostru drept "rândasi", evitând să releve în relațiile cu diplomații statelor capitaliste realizările obținute în construcția socialismului din țara noastră.

Pentru considerentele expuse mai sus, cât și pentru faptul că Andricu Mihail a contestat capacitatea și competența unor membri din conducerea Uniunii Compozitorilor din țara noastră, imputându-i-se totodată comportarea imorală în familie, la data de 7 aprilie 1959 a fost demascat într-o ședință publică.

În revista "Contemporanul" din 1 mai 1959 și ziarul "România Liberă" din 6 mai 1959 s-au publicat sub titlurile "O jalnică epavă a trecutului în judecata opiniei publice" și "Demascarea unui odios calomniator" o expunere a faptelor celui în cauză.

La ședință au luat cuvântul: Florea Emilian, muncitor la Uzinele "23 August", Dumitru Corbea, poet, Ion Dacian - artist liric, Sică Alexandrescu - regizor, Dimitrie Dinicu - artist, Marțian Negrea - artist, Alfred Mendelsohn - compozitor, Radu Beligan - artist, Viorel Cosma - muzicolog și Nicolae Prodea muncitor la Uzinele "Vulcan" care au condamnat activitatea lui Andricu Mihail.

În urma acestei ședințe, numitul Andricu Mihail a fost îndepărtat din Academia Republicii Socialiste România și Uniunea Compozitorilor.

În dosarul acțiunii informative se află un referat din 19 ianuarie 1959 prin care se propune demascarea publică a numitului Andricu Mihail și apoi arestarea în vederea trimerii în justiție, semnat pentru ministrul Afacerilor Interne de general locot. Pintilie Gheorghe.

De asemenea, se mai găsește o notă semnată de ministrul Afacerilor Interne prin care se înaintază un material informativ privind pe cel în cauză. Ambele materiale au fost înaintate conducerii de partid, fără a rezulta soluția dată.

La data de 12 septembrie 1961 organele fostei Direcții a II-a au întocmit un referat prin care propun reținerea pe timp de 48 ore a numitului Andricu Mihail pentru omisiunea denunțării la trecerea frauduloasă a frontierei a numitei Berindei Elena fostă informatoare și concubina celui în cauză.

Pe acest referat tov. ministru al Afacerilor Interne a pus rezoluția: "În momentul de față când festivalul George Enescu este în curs, nu este momentul potrivit. Documentați mai bine acțiunea și apoi reveniți".

La data de 20 decembrie 1963 acțiunea informativă a fost închisă, întrucât s-a stabilit că Andricu Mihail nu a desfășurat activitate infracțională de spionaj, iar manifestările lui nu prezintă un pericol social.

Cu ocazia demascării sale, Andricu Mihail nu a fost anchetat și nici martori nu au fost audiați.

Lumea religioasă

Amintiri despre Părintele Iachint al Putnei (I)

Este greu de a vorbi despre acest călugăr mai ales pentru a-i aminti trăsurile de adevărat ostaș al Bisericii lui Hristos, dar și de vrednic străjer al Mănăstirii Putna a lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Poate tocmai de aceea nu întâmplător i-a urmat Domnului și a rămas credincios acestui sfânt lăcaș de când a venit în el (21 mai 1956) și până s-a mutat la Domnul, împlinind în sine cuvinte asemănătoare celor cuprinse în troparul celui pe care l-a vegheat 42 de ani: pe de o parte flacăra nestinsă a credinței pe de altă parte lumina candeliei de la Putna ce nu s-a stins niciodată.

Evident nu pot să nu fiu emoționat așternând acum aceste cuvinte despre cei ce-mi era cel mai apropiat dintre cei vii, chiar de pe vremea când încă mai trăia aceea care mă iubea din fire, ca una ce mă născuse.

Desigur sunt destui cei ce știu că am fost unul dintre apropiații P.C. Sale, dar puțini sau poate nimeni nu știe că totuși am rămas un nevrednic fiu duhovnicesc față de un asemenea părinte. Pentru că un atare om se identificase cu Putna - lăcaș de păstrare a comorilor de credință străbună și, în același timp, comoara de istoric vic. În ultimul deceniu, mai ales, dacă ziceai Putna ziceai Iachint, dacă rosteai Iachint, se subînțelegea Putna... Tocmai de aceea mai zis Iachint al Putnei și nu Iachint de la Putna.

De asemenea nu sunt deloc convins că și-ar da binecuvântarea pentru o asemenea "dare pe față" a nevoițelor și meritelor sale. În primul rând că și-ar recunoaște meritele pe care i le-am atribuit. Apoi, dacă ar mai fi printre noi, parcă l-aș auzi spunând: "Cum primiți voi slavă unii de la alții și slava care vine de la unicul Dum-nezeu nu o căutați" (Ioan, V, 44). Pe urmă, la insistențe, l-aș simți cum începe să refuze pe un ton mai aspru, dar mai apoi, ca să nu supere pe nimeni, și-ar tăia voia și ar ceda. Dar, punând înainte cuvântul Îngerului Rafail către Tobie: "Frumos lucru este să ținem ascunsă taina unui împărat, însă ca să dăm la iveală faptele cele mari ale lui Dumnezeu este lucru măref" (Tobit, XII, 7), am avea un temei scripturistic, pentru acest buchet de amintiri despre Cuvintele și faptele Părintelui Iachint al Putnei, temei la care el însuși, cu toată modestia sa, nu s-ar mai putea împotrivi, întrucât toată viața și faptele P.C. Sale au fost închinat slavei lui Dumnezeu și slujirii altorului Sf. Mănăstiri Putna a lui Ștefan cel Mare și Sfânt - Voievodul Creștinătății. Dar nemaifiind printre noi decât cu duhul, în nemăintâlnita sa smerenie, ar zice asemenea oilor celor de-a dreapta: "Când am fost, Doamne, smerit, așa cum spun toți acești frați sau fii ai mei pe care i-am lăsat acolo, când eu știu prea bine că am fost o slugă nevrednică?"... Spun acestea tocmai având în sufletul meu convingerea că acest călugăr i-a urmat lui Hristos întru smerenia Sa, pe care a luat-o cu sine dincolo, ca pe cea mai mare comoară ce a dobândit-o în vremelnicia trecerii sale pe pământul acesta... Totuși, pentru că vrednic este să-i pomenim întru toate cele ce ne-a îndemnat cu satul sau cu exemplul personal, voi zice: Binecuvintează. Părinte Iachint, pentru a așterne câte ceva din cele pe care mi le amintesc cu privire la Sfinția Ta.

Dacă ar fi să-i pomenim cea mai deosebită virtute, chiar dacă nici celelalte nu sunt mai puțin însemnate, ar trebui să amintim despre smerenia sa. L-am cunoscut chiar de când a venit la Putna. Un călugăraș înalt, slab, cu barba roșcată, aprinsă, stufoasă și care, în ciuda tinereții lui, te impresiona cu o verticalitate interioară care, deși încă de pe atunci era ascunsă sub haina smerenicii, răzbătea în mod evident dincolo de verticalitatea exterioară. Era atât de smerit încât era greu de a realiza dacă era o virtute dobândită, sau era deja un dar înăscut. Totuși, ceea ce pot afirma cu certitudine, este faptul că Sfințenia Sa

conștientizase acest dar și-l cultiva, însă în același timp, avea convingerea că n-are destulă smerenie. Descori îl auzeam spunând, mai ales în momentele în care nu întotdeauna afla ascultare, în special de la cei datorți să-l asculte: Dumnezeu va vedea smerenia mea... Cu toate acestea, nu o dată l-am auzit spunând: "Acela... ar fi mai vrednic decât mine să conducă mănăstirea..." Eram numai noi doi, în intimitatea chiliei Sale, și n-avea nici un alt motiv să afișeze o falsă modestie, mai ales că era departe de Sfinția Sa un asemenea sentiment. Smerenia Sfințeniei Sale mergea atât de departe încât uneori îmi spunea lucruri care nu se spun decât sub epitrahil, deși eu nu eram decât un simplu mirean. Apoi adăuga: "Dacă vezi la mine și alte scâpări, să nu te smintești". Totuși așa-zisele mărturisiri priveau doar neputințele lui omenești de a fi cât mai smerit, cât mai îngăduitor, cât mai iertător cu oamenii, mai ales cu frații și cu părinții din obște. Dar, aceste "mărturisiri" mă apăsau, chiar dacă eram un vechi și apropiat prieten. Pentru mine erau ca o povară. Cum să se spovedească la mine un stareț? Și încă nu starețul unui mănăstiri oarecare, ci starețul Putnei cu atât mai mult cu cât eu nu aveam harul iertării! Ca să scap de această povară, odată, fiind undeva printr-un oraș din țară, reședință eparhială, am îndrăznit de am intra la ierarh și, fără să-i pomenesc numele, mi-am ușurat conștiința la icerah. Abia azi realizez că, Sfantul meu Părinte Iachint se "mărturisea" din adâncă lui smerire...

De altfel această smerire nu m-am mai mirat s-o văd și cu alt prilej când fusese invitat la masă de către un ierarh. La masa acestuia s-a servit și carne, dar ierarhul, deși cunoaște canonul Părintelui, i-a cerut să facă ascultare și să mănânce din tot ce se servește la masă. Și părintele s-a smerit și a făcut ascultare, deși cel care-i ceruse fusese cândva chiar fiul său duhovnicesc. Văzând acesta, s-a smerit și ierarhul spunând: Iată că azi mă învață cu exemplul ascultării.

Altă dată, în seara zilei de 1 ianuarie, a fost invitat la o cabană forestieră unde era o continuare de revelion. Părintele a mai luat câteva persoane cu Sfinția Sa. Desigur, nu era vorba de o petrecere în sensul mirenesc al cuvântului, ci mai mult prilejul unei întâlniri cu diverse persoane și personalități, într-o zi de sărbătoare, prilej cu care Părintele să aducă ceva daruri din partea mănăstirii celor care ajutau în mod substanțial lucrările din șantierul mănăstirii. Acolo, bine-nțeleș, se servea și carne. Părintele, fără să refuze și fără să spună nimic, cu o discreție deosebită, împingea ușor farfuria cu produse din carne la noi, cei de alături.

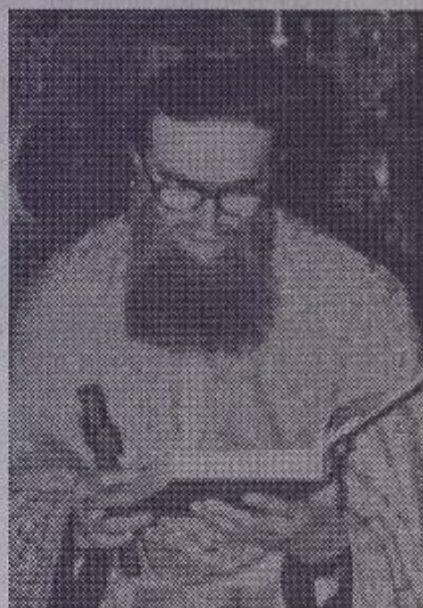
Cuvântul cel mai frecvent în gura Sfinției Sale era "Mila lui Dumnezeu". Eternitatea ființei umane era pentru Sfinția Sa nu un simplu concept abstract, o temă de dezbateri filosofică. Era chiar mai mult decât o credință. Era o conștientizare a rostului existenței umane, existență ce-și are aici doar un început, tocmai de aceea, realizând slăbiciunea umană, se referea atât de des la Mila lui Dumnezeu, singura ce-i poate asigura veșnicia în conformitate cu intenția Creatorului când ne-a adus la existență. Spre sfârșit, cuvântul acesta era tot mai des rostit.

Inimile noastre, ale celor ce l-am cunoscut mai de aproape, ne spune că astăzi Sfantul nostru Părinte Iachint se bucură în Slava Milei Divine pe care a tot pomenit-o...

Și cum să nu se bucure, când spunea de asemenea, mai ales când era vorba de pomelnicele celor vii și ale celor morți, sau când era întrebat cu privire la locul unde se aprind lumânări pentru vii și unde pentru morți: "La Dumnezeu toți sunt vii. Numai noi, oamenii, facem această împărțire".

Sfantul Părinte Iachint atinsese treapta dragostei creștine, anume iubea deopotrivă pe toți, chiar și pe cei care-l necăjeau și nu puțini au fost aceștia, mai ales

în anii totalitarismului. Despre securiști care-l supărau din pricina multor străini care vizitau Putna, avea un cuvânt atât ironic cât și amuzant. Le zicea "ingeri păzitori" și-i omenea ca pe toți ceilalți, chiar dacă realizase că unii abuzau de serviciul lor, ca să se bucure de ospitalitatea Sfinției Sale. Cât privește raporturile cu mai marii zilei, se impuseseră prin

Părintele Iachint al Putnei

propria sa personalitate și, în ciuda aticismului lor, îl respectau în asemenea măsură, încât stă măturie chiar Casa Domnească ridicată în acele vremuri atât de întunecate. A avut, cum s-ar spune, acea diplomație călugărească, atât de caracteristică în istoria Bisericii Noastre din trecut. A știut să respecte stăpânirea îngăduită de Dumnezeu, nu din teamă, sau din oportunism, ci pentru a nu-și trăda haina și demnitatea de ostaș al lui Hristos.

În acest sens voi aminti vizita la Putna a lui Ceaușescu. Sfantul Părinte Iachint și-a făcut datoria de ghid. În fața mormântului, în acea conjunctură, cu întreaga conducere de stat și de partid de țară, era extrem de delicată o asemenea acțiune. Cum se vorbește de cetățile lui Ștefan situate pe Nistru unui conducător comunist, ce cântă în struna Moscovei? (care avea urechi până la acest mormânt, căci pe vremea aceea ghizii de la Putna aveau trei dosare: unul la culte, al doilea la Securitate, iar al treilea la Cernăuți!). Cum să vorbești comandatului suprem al armatei, ateu, de cel ce nu pleca la război până nu citea toată Psaltirea, neridicându-se din genunchi și până nu-și împărțea război toată oastea? Sau care după fiecare război ridica o mănăstire? Cum să vorbești de legăturile lui cu Athosul? Ce să mai spui despre cel ce fusese supranumit Atletul Creștinătății?... Dar ghidul își desfășura pledoaria neținând seama de vizitatorii "mai speciali" pe care-i avea în față. Ceaușescu l-a ascultat atent. Garda lui era cu ochii pe el ca să vadă cel mai mic semn ce le-ar fi indicat nemulțumirea pentru o astfel de conferință ce era în totală contracție cu ideologia și linia partidului, gata să acționeze în consecință. Când ghidul a terminat ce avea de spus. Ceaușescu l-a întrebat: Și așa spui la toată lumea? Părintele Iachint, chiar dacă era conștient de misiunea dificilă ce o avusese, știind că este ostașul lui Hristos și străjerul lui Ștefan, i-a răspuns calm, dezinvolt și fără nici o urmă de teamă: Bine-nțeleș! Acum era un moment critic și toată suita lui aștepta încordată să vadă ce reacție va avea Ceaușescu, la care acesta, spre uimirea tuturor celor de față, rostește tot atât de simplu: Așa să spui, pentru că prea a fost mistificată istoria acestui popor (Mănăstirea păstrează ca documente, câteva din fotografiile făcute cu acel prilej).

Cât privește momentele dramatice 1989 și mai ales modul în care a murit

dictatorul, Părintele Iachint a comentat: "Cât de cumplite trebuie să fie clipele dinaintea morții când vezi că nimeni nu te mai iubește!..."

Mai sunt multe de adăugat, mai ales când oameni cu funcții mari în partid, sau directori de instituții veneau și-i cereau sfat, cum să rezolve dificilele probleme ce le aveau din pricina doctrinei, care nu era în concordanță cu convingerile lor intime, dar nici nu mai puteau abandona, căci pe vremea aceea a fi exclus din partid era mai dezastruos decât a nu fi membru de partid. Apoi ei înșiși aveau familii. Părintele Iachint îl mângâia și-i sfătuia că în atari situații nu există altă soluție decât între două rele s-o aleagă pe cea mai mică, să nu dispere și să țină legătura cu Dumnezeu, care îi va lumina ce și cum să facă. Pe câți dintre aceștia sau dintre alții ce aveau carnet roșu în buzunar nu i-a cunoscut religioși sau nu le-a botezat copiii în ascuns!

Rămânând la dragostea de aproape a Sfantului Părinte Iachint, putem spune că aceasta se manifesta și prin deosebita sa înclinare spre primirea de oaspeți și de străini. Dar era firesc ca la o mănăstire de rangul Putnei, unde aproape nu era zi din săptămână să nu vină și fețe mai alese, fie din țară, fie de peste hotare, să nu vină lângă aceștia și alții care prinseseră slăbiciunea Părintelui pentru primirea de oaspeți. Părintele însă niciodată, absolut niciodată nu făcea vreo aluzie sau vreun reproș. Îi omenea ca întotdeauna, dar după ce rânduia să li se facă o tratație corespunderă, luând seama că nu veneau pentru un cuvânt, ci pentru mese, se retrăgea și-i lăsa singuri... cu bucatele și băutura de pe mese...

Dar mai erau și credincioși care venea exclusiv pentru hrana duhovnicescă a Putnei. Aceștora Părintele le dăruia nu numai hrana pentru care veniseră, ci și hrană trupească. Primul cuvânt, chiar înainte de cazare era: Treceți pe la trapeză și gustați ceva (chiar dacă masa se servea peste o oră!). În alte situații, în care credincioșii rămăneau două trei zile. Părintele-mi spunea: Condu-i frăția ta la masă, că la început astfel de oameni se jenează să dea buzna în sala de mese.

Odată am asistat la o discuție cu un profesor universitar care venise cu fiul său și căroră Părintele ar fi dorit să le facă o primire mai deosebită. Acela a refuzat. Părintele a insistat, iar la insistențele acestuia profesorul a solicitat ceva cu totul insignifiant. Părintele a fost foarte impresionat și a spus: Tocmai pentru asta meritați mai mult.

Cunoaștem și un localnic din Bodârlău care avea mare evlavie la Părintele Iachint și căruia îi aducea mereu câte o traistă de bureți. Într-o bună zi, acesta i-a pus Părintelui o întrebare: Părinte, ce fel de om a fost acest Ștefan al Moldovei, de vin atâția oameni și de peste hotare la mormântul lui? Asta se întâmpla cu câțiva ani buni înainte de canonizare. Pe vremea aceea veneau zilnic mai multe autocare cu toțișii, români sau străini și aproape săptămânal, cât un ambasador sau alt demnitar cu rang mai înalt. Părintele a zâmbit, dar nu mai țin minte ce i-a răspuns. În schimb îmi amintesc că de câte ori mă duceam să-l vizitez în Bodârlău, îmi spunea să trec pe la beci și să-i spun fratelui să-mi dea o sticlă de vin și să-i spun lui nea cutare. Peste ani aveam să aflu că Părintele nu făcea acest gest atât ca să-l recompenseze pentru osteneala lui de a-i aduce bureți, cât pentru întrebarea pe care i-o pusese: Acest prieten al nostru este el însuși un om deosebit, dacă în simplitatea lui a putut să-și dea seama că mormântul lui Ștefan nu-i un mormânt oarecare!...

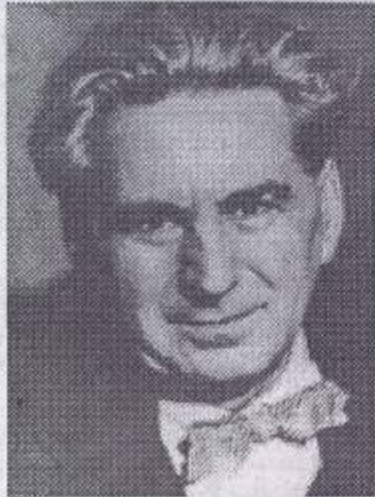
(va urma)

Petre Tănăsescu

CENTENAR GEORGE CĂLINESCU (1899-1965)

Ideile estetice ale lui George Călinescu (III)

(Urmare din nr. trecut)

În "Simțul critic" (1927-Viața literară) nota: "Kant și-a dedus categoriile sale din științele exacte. Niciodată însă noi nu vom putea deduce din toate sistemele de critică o formă constantă care să rezolve în sine impresiile individuale". Unsprezece ani mai târziu în "Curs de poezie" (1938 - Adevărul literar și artistic) va căuta tocmai formele constante ale impresiilor și proceda asemeni lui Kant în "Critica puterii de judecată", cel puțin ca aventură spirituală. Căci dacă pentru Kant nu se născuse un Newton în estetică ca să-i ofere legi - acesta fiind nevoit să caute legea tocmai într-un domeniu care i-o refuză - tot astfel va proceda și G. Călinescu; căci el va căuta precepte estetice, forme eterne "care să rezolve în sine impresiile individuale", tocmai acolo unde acestea sunt refuzate, în curentele artistice moderne. E știut că acestea sunt în general negativiste și iraționaliste, distrugând fără să zidească, (Futurismul, dadaismul, etc.) G. Călinescu va încerca să reconstituie din negațiile formelor, Forma însăși. Negațiile sunt operații involutorii trimițând înapoi la obiectul inițial de la care s-a plecat. Aici va începe o nouă operație de concepere, pentru a ridica din nou obiectul la rangul de concept, o operație deci de echivalență prin care obiectul este substituit cu conceptul. Autorul cât și cursul său de poezie ne relevă o aceeași situație dramatică; căci negând preceptele estetice G. Călinescu va încerca totuși să ajungă la precepte, procedând aposteriori, ridicând și orientând către acestea un material încă neinformațional, irascibil și nesupus oricăror alte norme, decât celor interne de constituire, care de cele mai multe ori se reduceau doar la a fi stări psihologice mai mult sau mai puțin structurate, curentele literare moderne. Într-un plan de descripție,

acestea sunt realități centrifugale, erezii față de bunul simț și față de ele înșile. G. Călinescu le analizează cu grija unui medic pe bolnavii săi, stabilind caracteristicile bolilor în ce au acestea mai manifest sau mai ascuns, evocând cauze și reducând fenomenul surprins în mișcare la esența sa ca structură logică. Într-un cuvânt, face simptomatologie literară, căutând deci sub ilogical de comportament elementele logice care l-au declanșat și inducându-le pe acestea către rafinate precepte estetice. G. Călinescu tinde astfel la a realiza din Cursul său de poezie o estetică aposteriori pe materialul furnizat de istoria literară contemporană și, procedând fenomene-nologic se furișează descriptiv către concepte.

Preceptele estetice călinesciene au rolul aici de a fi puncte de vedere liante a celor mai contradictorii afirmații privind fenomenul-artă, iar curentele literare analizate par în discurs dacă nu purtătoare de adevăruri tot atâtea moduri de demonstrație a preceptelor.

De la început poezia "este o structură care e mai mult decât suma părților". Desigur elementele constitutive pot implica semnificații, dar acestea nu pot exista estetic vorbind, decât orientate către un sens, care la G. Călinescu este însăși orientarea, "ritmul care constituie forma". G. Călinescu atrage atenția a nu se confunda cuvântul sens cu acela de înțeles. Cu alte cuvinte, sensul nu este imanent expresiei, ci apare ca un plan director transcendent, orientând expresiile dar neapartinând lor. Astfel devine inteligibilă afirmația că opera de artă este o structură care e mai mult decât o simplă adițiune. Demonstrația urmează prin fixarea a ceea ce este esențial dadaismului. Dadaismul se ridică împotriva abuzului de tehnică în artă (tehnicism, uvrierism). Dadaismul concepe poezia ca a fi o simplă operă a hazardului. Abuzul de tehnică împiedică sponta-neitatea actului de creație iar hazardul pur este negarea însăși a procesului creator. Dadaistii au știut și ei aceasta căci "au căutat în pălărie structurile hazardului" (începuturi de structuri întâmplătoare n.n.). "spre a le continua cu spiritul". Apare deci un "hazard relativ", un "hazard simulat"; ei au exprimat însă "mai mult decât o structură văzută ca organizație intelectuală care duce la didacticism". A exprima mai mult decât o structură înseamnă deci a orienta arbitrarul către o ordine prestabilită rațional; se creează, astfel, raporturi noi, neprevăzute, "care nu intră într-o structură apercetibilă", dar care nu sunt decât într-un aparent divorț cu aceasta și numai în ceea ce privește înțelesul, mai exact, gradul

de inteligibilitate, ele situându-se însă sub liniile de forță ale aceluiași plan director al conștiinței formative. În tot ce are mai comun, mai conservator și deci mai primar; mai general uman, deci mai convențional, conștiința devine zona emoțiilor grave, solemne, oficiale, "când mecanismul e obștesc", rizibile melodrame pentru cel înzestrat cu "spirit critic exagerat". Raporturile neprevăzute, care nu aderă la structura apercetivă stărnesc însă râsul individului comun. Deci, fixează G. Călinescu unul din precepte; în operele mari "proporția dintre conformism și noutate este în favoarea celei dintâi". Cu alte cuvinte opera de artă este un joc al antinomiilor: obișnuit și nou, convențional și neconformist, repetabil și unic, rațional și arbitrar, cu preponderența primelor.

Futurismul are oroare de academism, retorism, etc., considerate a fi lipsite de sinceritate. Futuristii cer reconsiderarea vieții în imediatetă, aceasta pentru a realiza dezideratul prim, sinceritatea în artă. Pentru aceasta ei operează cu momente izolate dispuse telegrafic. De aici următorul precept călinescian: "Observația în proză și sinceritatea în poezie nu înseamnă autenticitate dispartă ci descoperirea în elemente a unei structuri ce nu apăsă spectatorului obișnuit". Nu "colecție de fapte" ci "suprarealitate" (romanul), nu "serie de exclamații și viziuni" ci "organizare care e mai mult decât o adițiune" (poezia). Prea multă sinceritate și viață, prea mult realism distruge mecanismul artei, căci arta pentru Călinescu este nu o imitație a naturii, ci mecanism, conduită umană alături de natură; poezia, în acest sens e "o liturghie, un ceremonial introdus în viață fără să se confunde cu ea", și pentru a fi înțeleasă cere "o inițiere, o complicare sufletească, un sentiment al liturghiei". Poetul are înclinații către obscur și sibilinic și cultivă în special ceea ce este ocult, ceea ce permite sentimentul existenței unei suprarealități; se caută forma însăși a unei activități sufletești fără conținut, care poate duce în ultimă instanță la epicul pur sau la poezia pură. Dar G. Călinescu repudiază purismul pentru că purificarea de conținut dusă până la sterilizare - așa cum procedează suprealistii (Urmuz la noi) induce în mod fatal în absurd.

Dacă suprealistii sunt iracionaliști invocând haosul interior (față de dadaști care provocau haosul exterior), ermetismul impune o formă de cunoaștere intuiționist intelectuală (În sensul că au intuiția întregului și merg spre particular, de la întreg spre părți. În timp ce intelectul discursiv explică intelectul prin părți - mecanic - cel intuitiv lămurește părțile prin întreg - organic, n.a.). Față de cea discursiv rațională pare pe cât mai obscură

pe atât de profundă, având aparența că spune fără nici un interes de conținut. Astfel ermetismul conduce în miezul lirismului.

Toate preceptele de până aici demonstrează teza că: "nu există un frumos obiectiv de conținut care unit cu un frumos obiectiv de expresie să dea un frumos artistic". Deci nu un frumos în sens moral al ideilor (drept) și nici un frumos al structurii (în sensul logicii sale interne) Cât de departe este de Croce al cărui frumos se reduce la expresia ideală și-n același timp cât de opus conceptualistilor. Și totuși, se impun ca obiective câteva atitudini lirice limitate, căci numărul de "organizări fructuoase oferite de natura spiritului creator este limitat".

Atitudinile lirice fundamentale după G. Călinescu sunt:

- "poetul trebuie să alterneze frazele substantiale cu frazele prozaice, ca să profite de odihna spiritului în raporturile comune";

- "poezia trebuie să cadă din când în când într-o verbalitate pură pentru a se atrage atenția asupra ritualității ei";

- "poezia rituală și cea onirică se întemeiază pe sentimentul unui plan metafizic care apasă asupra lumii plane, nedificându-i sensul";

- "viața fiind o veșnică mișcare, căderea în poezie se obține de cele mai multe ori prin găsirea unui plan fix de comparare care poate să nu fie numai o idee generală ci un moment istoric fixat, scos din mișcare". (op.cit., Curs de poezie).

Expuse preceptistice, acestea rămân totuși atitudini care privesc nu conținutul ci structura operei. Ele au rolul de a conduce către frumos, nutrit ca sentiment subiectiv de frumos - stare psihologică însoțitoare perceperii operei. Înțelegem - Călinescu nu afirmă - că aceste atitudini lirice funcționează pentru sentimentul subiectiv de frumos ca niște condiții trezitoare.

Căci a informa odihnind spiritul, a-l introduce în mecanica unui ceremonial ca într-un habitus originar, dând astfel impresia că-l purifici de cotidian, a-i da sentimentul unei suprarealități de care are atâtă nevoie și totodată, a-i găsi un plan fix (un moment, o idee) în lumea infinită nuanțări cu rol de regulator sau cel puțin de păstrător al unor date sensibile esențiale, înseamnă a răspunde în mod total celei mai stringente nevoi a spiritului, aceea de a-și transcende sieși. Poezia poate fi numită în acest sens o fereastră spre absolut.

(va urma)

Constantin Radu-Maria

poesis

George Bera-Arădeanu

Crochiu

Pe oglinda lacului,
tot desenează amiaza,
cu un creion de sidef,

albe corăbii la mal,
cercuri și raze și linii,
umbre de salcii, de ploii

și-o zee cu flori în păr,
privindu-se lung-îndelung,
în lacul clar-liniștit

Domnul Jonathan

Dânsul e Domnul Jonathan, poreclit Americanul.
Precum un măr de preț din Grădina Hesperidelor,
În mantia-i purpurie, așezat pe un tron de raze,
Slăvit e pentru numele său înșelător.

Cu priviri poficioase îl mângâie femeile,
Fieștecare năzuind să-l aibă la masă sclipitor,
Zeci de fecioare-l visează, îl sărută cu ochii,
Lacome jinduindu-l cu candoarea primei iubiri;

Și el mult lăudatul e putred pe dinăuntru...

Alunecoasă lehamitea

Alunecoasă lehamitea coboară în gânduri,
Grohotișuri de idei o iau la vale zgomotos;
Limpezește-te, omule, n-ai scrie zeci de rânduri
Și-ncepuseși atât de inspirat, atât de frumos...

O poartă glisantă și-a închis vibrația zilei,
Scoica inimii tale s-a golit de iubire și
Nici o părere de rău nu lași în cutia milei,
S-o găsească pelerinii câți vor veni...

Ești asemeni unei mori de vânt ce macină-n gol,
Cum două păsări mari sunt mâinile obosite;
Chipul frumoasei și ideile s-au dus rostogol,
Noaptea albă trece printre imagini cochite...

Lumea culturală

Roadele pământului (I)

În secolul al XVI-lea, Guy du Faur lseigneur de Pibrac scrie într-unul din catrenele sale:

“De prieteni ce să spun?
Sunt ca pepenii și deci
trebuie să-ncerc cincizeci
ca să dai de unul bun.”

În acest fel magistratul poet confirma încă o dată în mod indirect relația dintre individ și societatea contemporană, prin intermediul unui rod al pământului și implicit cuprindea într-o singură formulă munca și istețimea legate de fecunditatea solului.

De altfel chiar de la primul semn al organizării umane începe să se remarce această interdependentă și ea marchează treptat diversele faze ale adaptării, transformării și progresului raportate la necesitatea socială.

Will Durant cercetător și călător al secolului nostru scria privind omenirea prin prisma trecutului că “viața devine mai stabilă și mai bine organizată, omul, acest parvenit timid, își va asigura stăpânirea asupra universului, iar femeia va realiza cea mai mare dintre descoperiri - fertilitatea solului. Încetul cu încetul devine evident că agricultura oferea un mijloc de trai mult mai sigur decât vânătoarea. Când omul a înțeles aceasta, el depășise una din cele trei etape care l-au condus de la starea de animalitate la civilizație prin limbaj, agricultură și scris.”

Se naște astfel o simbioză eternă între om și natură în care primul aducea munca necesară fertilizării, respectul substituit interesului existenței sale și într-o oarecare măsură protejarea mediului, iar generoasa natură, toată gama variatelor sale roade. Această legătură a fost remarcată încă din antichitate care ne-a lăsat adevărate tratate scrise de învățați, filosofi și chiar mari generali care lucrau pământul cu aceeași pricepere cu care conduceau luptele.

Romanii îi cinsteau și respectau în mod deosebit pe cei care se străduiau să obțină recolte și roade cât mai bogate și sănătoase întrucât ne spune Plinius “Veniturile republicii sunt încă înscrise (...) sub denumirea de pășuni (...) deci numai pe ele singure se stabileau impozitele”...

Un exemplu cât se poate de convingător de modul cum prețuiau munca ogoarelor și preceptele legate de această îndeletnicire este faptul că, după căderea Cartaginei, senatul roman a hotărât să fie traduse cărțile de agricultură ale generalului Magon din Cartagina de către cei mai buni cunoscători ai limbii grecești.

Cei care se îndeletniceau cu obținerea roadelor era necesar să aibă o serie de cunoștințe și în alte direcții spre a fi buni muncitori ai pământului iar “distincțiile și onorurile cetățenești proveneau din agricultură”.

Caton spunea că cel mai mare elogiu ce se putea aduce unui om este acela de a-l numi bun agricultor și este cunoscut

faptul că cele mai alese familii din Roma își trag numele de la roadele pământului. Lentulus, Fabius, Cicero poartă numele legumelor (linte, mazăre, bob) din care părinții lor au învățat să cultive speciile cele mai productive.

Din cele mai vechi timpuri popoarele au atribuit zeilor calități deosebite, multe dintre ele fiind legate de protecția și fertilitatea solului. Grecii imitându-i pe egipteni au creat-o pe Demeter de la care Triptoleme, inventatorul căruței a învățat să lucreze pământul; iar corespondenta la romani era Ceres.

Giuseppe Arcimboldo, *Vera*

Cel al cărui destin a fost de a vedea Scitia cu toate pământurile ei, poetul Ovidiu, înfățișând înfrigurarea sa fizică și morală deplânge în același timp pe cei care sunt siliți să fugă din fața năvălitorilor, părăsindu-și... “mijloacele de trai pe care nimeni nu le păzește, biete roade ale pământului”...

Romanii au cultivat la început grâul și legumele și numai după aceea vița de vie.

Noc a fost acela care primul a plantat via și i-a cunoscut folosul. Romanii care în cuceririle lor găsiră în Asia, o aduseră în Europa și Traian a fost acela care a sădit-o în Galia.

Vorbind despre ea poetul exilat pe țărmul Pontului Euxin scrie în Tristele sale că din cauza amenințărilor “atragurele cel dulce nu se ascunde sub umbra frunzelor și musturile care fierb nu umplu căzile adânci”...

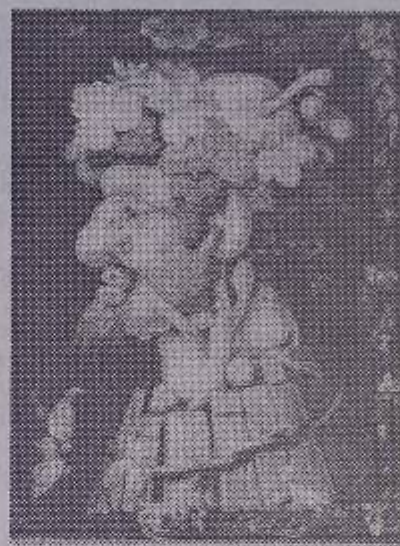
Primăvara însă natura îi încălzește și lui inima, făcându-l să vadă cum pretutindeni unde este vie, un mugur răsare din tulpină.

În Georgia există vii ai căror butuci sunt greu de cuprins cu brațele unui om și ale căror ramuri se întind pe copaci, iar Pliniu spunea că în orașul Metapont din Siria toate colonele templului Junonei erau din lemn de viță de vie ca și treptele scării de la templul Dianei din Efes.

Vița de vie oferă spre folosință în afara dulcelui său rod și frunzele. O

informație dintr-un periodic al anului 1844 sub titlul: “Întrebunțarea folositoare a foilor de viță” spune: “Foaia de viță este o hrană foarte bună pentru vitele cornute sau pentru cele cu lână. Din cercare s-a văzut că aceste foi dau putere și întăresc oile celor bolnave. Aceste foi pot să se strângă după culesul viilor și să se păstreze a se întrebunța când va cere vremea”.

Un manuscris de la sfârșitul secolului XVIII cuprinde în prezentarea sa sub titlul *Cuvântul înainte*, unele observații legate de pământ și roadele sale, în forma veche și dulce a graiului de odinioară. “Plugarii noștri nu

Toamna

au nici o știință la meșteșugul lor, nu vor să găsească aflări și alte mijloace de folos, ci urmează numai aceea care au învățat în satele lor de la cei de loc și aceasta este pricina de nu pot ca să se înmulțească semănăturile și roadele lor (...)

Noi aici în țara noastră nu știm mai înainte ce fel era porumbul, nici năutul, nici anasonul nici alte atâtea roduri și poame pe care le naște locul nostru în ziua de astăzi și sporște mai bine decât în alte locuri. Deci de am afla și alte feluri de mijloace cum să crească roadele noastre și pomii noștri, nu ar fi mai bine oare și laudă neamului nostru? Pentru aceasta dar, aceasta este pricina care m-a îndemnat și pe mine ca pe un iubitor al neamului meu și râvnitor al folosului nostru de-am adunat aceste minunate secreturi atât de folositoare pentru semănături, pentru roduri și pentru flori”.

Din aceste minunate secreturi cum sunt ele denumite am spicuit câteva deoarece, în conținutul lor savoarea limbii este amestecată cu practica reală a sfatului, pe fondul de gust, formă și culoare a roadelor bune.

Pentru poamele de multe feluri.

Pentru ca să faci să fie poamele mai cu gust și dulci. Mijlocul cel mai bun și mai îndemnat este ca să găurești tulpina pomului aproape de rădăcină și să umpli acea gaură de zeama aceluiași pom amestecând-o cu zahăr și cu scorțișoară sau cu vreo altă materie dulce și

mirositoare.

Pentru ca să dai la poame vreun dar mirositoriu și leucitoriu trebuie să alegi un pom tânăr și vartos și în trupina acestui pom să faci o gaură și să pui într-însa praf de sinamicie sau de revent sau de aloi ori de altceva leucitoriu, de-acia să astupi gaura bine ca și cum ai altui vreun pom și cu acest mijloc vei avea poame de curățenie și leucitoare...

Pentru ca să aibi struguri copti primăvara.

Găurește tulpina unui cireș și bagă printr-însa viță, acoperind gaura și legând-o pre dinafară încât să se îngroape zmiceaua viței și să facă una cu gaura. Apoi după câteva zile să o descoperi și să o lași și aceasta se va hrăni împreună cu cireșul și când se vor face cireșele în luna lui mai vei avea și strugurii împreună cu cireșile fiindcă umezeala cireșului se face una cu umezeala viței și grăbește coacerea într-aceeași vreme când se fac și cireșile.

Pentru a da la poame orice închipuire vei vrea să aibă.

Trebuie să faci un tipar de pământ care să aibă înlăturu săpate figura care poțtești să dai la măr, la pară sau piersică ori prună, ori la orice altă poamă vei vrea. Apoi să pui în acel tipar acea poamă încă fiind mică și să legi tiparul (pentru că trebuie să fie două bucăți adică jumătate despre o parte și jumătate despre altă parte) și când va veni vremea ca să se umple înlăuntru acel tipariu din poama care are să crească în vremea sa, atunci scoate-l și lasă poama să se coacă într-aceea închipuire cu care s-au închipuit și așa vei avea feluri de închipuiri la poame după cum am zice chip de om, chipuri de dobitoace și alte închipuiri care pricinuesc mare mirare.

Pentru ca să faci o viță să rodească struguri de multe feluri.

Să ia două sau și trei zmicele de vițe care să facă fieștecare struguri deosebiți și să le ciocârțești puținel apoi să le legi împreună cu ei foarte strâns la locul unde le-ai cioplit și să le învelești într-o pânză cu gunoi, încât să se împreune și să se lipească, să se facă tot una. Și să fii încredințat când va înflori și va face struguri va avea pe fieștecare strugure borboane de multe feluri care să pricinuiască mare haz. Așijderea voi face de vei trece acele zmicele de vițe printr-o trestie până să se unească împreună să se facă tot una, umplând trestia înlăuntru cu pă-mânt bun și acoperind-o pre din afară cu altă legătură, după cum faci și la altuirea pomilor.

Autorul care ne-a lăsat multe astfel de povețe îmbrăcate în hainele de folos pentru omul gospodar încheie astfel:

“Cu aceste secreturi ce-am pus într-această cărțuie nădăjduiesc că se va îndemna istețimea oamenilor celor iscoditori a afla și altele, cu nevoia lor, fiindcă firea este un noian și meșteșugul este o comoară nesfârșită”.

(va urma)

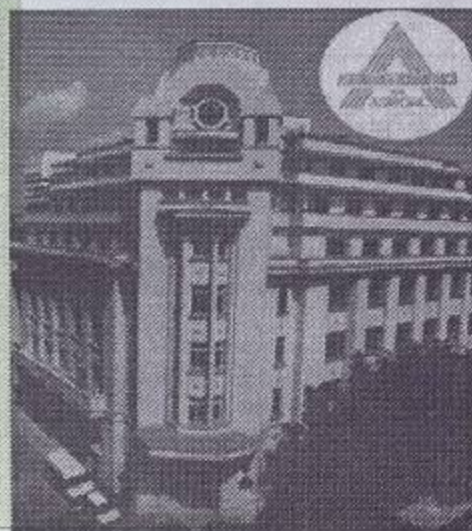
Ionel Hozoc

Redactor șef: Constantin Radu-Maria
 Corectură: Dalila Aramă
 Tehnoredactare: Carla Buruiană
 Culegere: Anette Dinu

Lumea românească acum
 Str. Av. Th. Hiescu nr.6
 cod 71238, sector 1, București
 tel. 230 69 92;
 fax. 230 76 82

Rețineti! Publicatia se află la poziția 3118 în Catalogul RODIPET S.A.

Abonamentele se fac la oficiile postale sau pe adresa redacției, avansând suma aferentă la casieria noastră sau în contul nr. 5003426677 Trezoreria sector 1. Căuitorii din străinătate se pot abona prin SC RODIPET SA - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-222.64.07 sau 222.64.39 telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București. Abonamentul este de 6.000 lei pe 3 luni, 12.000 lei pe 6 luni și 24.000 lei pe un an.

DATE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 1998

- ◆ Capital social: 29,2 miliarde lei
- ◆ Rezerve de capital: 233 miliarde lei
- ◆ Cifra de afaceri: 1.045 miliarde lei
- ◆ Despăgubiri plătite: 635 miliarde lei

REȚEA TERITORIALĂ ȘI RESURSE UMANE

- ◆ 234 unități teritoriale, din care: - 42 sucursale
- 110 reprezentanțe
- 82 agenții
- ◆ peste 8.000 salariați și colaboratori
- ◆ colaborează cu peste 100 societăți de intermediere

Înființată la data de 1 ianuarie 1991, Societatea Comercială ASIGURAREA ROMÂNEASCĂ S.A. - ASIROM deține, în prezent, un capital social de 29,2 miliarde lei și rezerve de capital 233 miliarde lei.

Prin personalul său specializat, care își desfășoară activitatea în peste 230 reprezentanțe teritoriale, ASIROM a reușit să-și mențină permanent soliditatea și stabilitatea financiară, pe o piață concurențială în care activează peste 60 de societăți de asigurare și reasigurare.

ASIROM stabilește relații contractuale cu aproape toate segmentele populației, precum și cu toate sectoarele economice, adresându-se oricărui domeniu de activitate și oferind clienților săi peste 70 de forme de asigurări facultative.

Din această ofertă diversă lansată pe piața internă, clienții și-au manifestat în special interesul pentru următoarele asigurări: mixte de viață, mixte de viață și suplimentare de accidente; de autovehicule pentru avarii, de autovehicule cu valabilitate numai în afara teritoriului României, de bunuri de uz casnic și gospodăresc; de clădiri, de construcții și conținutul acestora pentru cazurile de pagube produse de incendiu și alte calamități, de bunuri sau valori pentru cazurile de furt prin efracție sau prin acte de tâlhărie ș.a.

ASIROM este preocupată în permanență să găsească noi posibilități pentru îmbunătățirea produselor oferite, lansând pe piață noi produse care au venit în întâmpinarea cerințelor de protecție ale persoanelor fizice și juridice, precum: asigurarea de pensie suplimentară privată cu acumulare de capital și reevaluare - PROSPERA, asigurarea mixtă de viață reevaluabilă - VALUTĂ FORTE, asigurarea titularilor de contracte de credit / împrumut, asigurarea pentru călătorii în străinătate, asigurarea construcției montajului și a răspunderii constructorului, asigurarea navelor, asigurarea de garanție ș.a.

Pe de altă parte, se cere menționat faptul că au fost onorate toate despăgubirile datorate, ceea ce dovedește forța și seriozitatea firmei.

Strategia de dezvoltare a societății va conduce în continuare la: diversificarea, pe baza unei laborioase și moderne activități de marketing, a gamei de produse specifice și serviciilor oferite clienților; orientarea, cu precădere, spre segmentele de piață nou apărute, ca urmare a transformărilor generate de înlăturarea programului de reformă economică; aplicarea unor metode flexibile de organizare și restructurare a resurselor umane, în vederea creșterii competenței profesionale, astfel încât serviciile ce se adresează asiguraților să fie ireproșabile.

Toate acestea sunt deziderate cărora le răspundem pragmatic zi de zi. Numai astfel ASIROM a reușit și reușește să-și mențină și să-și consolideze această prestigioasă poziție.

Într-o lume nesigură, ASIROM vă asigură !

Banca Română pentru Dezvoltare S.A.

76 de ani de experiență în domeniul
financiar bancar

Oferim Clienților noștri:

PERSOANE FIZICE:

- credite în lei pentru construirea de locuințe și case de vacanță, pentru modernizare, extindere sau terminarea caselor de vacanță, pentru cumpărare de locuințe, terenuri, autoturisme și pentru nevoi gospodărești
- evaluări de locuințe, terenuri și mijloace de transport
- transferuri în țară și străinătate pe bază de ordine de plată

PERSOANE JURIDICE:

- operațiuni valutare - derularea de operațiuni import-export, încasări și plăți în numerar
- credite în lei și valută pentru investiții
- finanțări din linii externe BIRD, BERD, Deutsche Bank și Züricher KantonalBank
- evaluări patrimoniale și de active
- planuri de afaceri analize finanțare
- finanțarea proiectelor economice
- studii de fezabilitate în vederea privatizării sau asocierii
- garanții bancare în lei și valută, emiteri scrisori de bonitate
- factoring
- forfetare

SEDIUL CENTRAL

Str. Doamnei nr. 4, București - 70016 tel: 313.32.00: fax: 313.73.84, telex: 11238
SWIFT Code - BRDEROBU

**Diploma pentru
Promovarea
Întreprinderilor
Mici și Mijlocii la
Nivel Național**

**Premiu acordat la Ediția
a 6-a a Topului Național
al Firmelor Private**